

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Daniela Barbu

Cristiana Ana-Maria Boca

Marcela Claudia Călineci

EDUCAȚIE , CIVICĂ

Clasa a IV-a Semestrul al II-lea

Acest manual a fost aprobat prin OMENCȘ nr. 3615/07.04.2016.

Manualul școlar este realizat în conformitate cu programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 5003/02.12.2014.

116.111 – numărul
de telefon european
de asistență pentru copii

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

EDUCAȚIE CIVICĂ. Manual pentru clasa a IV-a – Semestrul al II-lea

Editor: dr. Costin DIACONESCU

Referenți științifici: conf. univ. dr. Vasile MOLAN
conf. univ. dr. Doina Olga ȘTEFĂNESCU

Redactor: Aura GÎGĂ

Tehnoredactor: Roxana CIOBANU

Ilustrații: Simona IACOBINI, Gabriel IACOBINI, Cristina TOPUZARU

Copertă: Simona IACOBINI

Coordonator tehnic și IT: Răzvan SOCOLOV

© Copyright CD PRESS 2016

Această lucrare, în format tipărit și electronic, este protejată de legile române și internaționale privind drepturile de autor, drepturile conexe și celelalte drepturi de proprietate intelectuală. Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodușă, stocată ori transmisă, sub nicio formă (electronic, fotocopiere etc.), fără acordul expres al Editurii CD PRESS.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BARBU, DANIELA

Educație civică : manual pentru clasa a IV-a / Daniela Barbu, Cristiana Ana-Maria Boca, Marcela Claudia Călineci. - București : CD PRESS, 2016
2 vol.

ISBN 978-606-528-294-0

Partea 2. - 2016. - ISBN 978-606-528-296-4

I. Boca, Cristiana Ana-Maria

II. Călineci, Marcela Claudia

372.832

Editura CD PRESS

București, str. Logofătul Tăutu nr. 67, sector 3, cod 031212

Tel.: 021.337.37.17, 021.337.37.27, 021.337.37.37 Fax: 021.337.37.57

e-mail: office@cdpress.ro • www.cdpress.ro • Editura CD PRESS

Comenzi:

 manuale@cdpress.ro • 021.337.37.37

 www.cdpress.ro

Prima alegere în domeniul produselor și al proiectelor educaționale românești de calitate pentru școală și familie

Scanează codul și consultă catalogul complet de titluri al Editurii CD PRESS.

Inspectoratul Școlar al Județului/Municipiului

Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

*Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

• Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.

• Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

CUPRINS

Unitatea 4 Valorile și normele morale în care cred

• E bine să faci bine!	6
• Ce aduce solidaritatea?	8
• Ce înseamnă să fii cinstit?	10
• Altruism contra egoism	12
• Fețele respectului	14
• Sunt o persoană responsabilă?.....	16
• Normele morale fac parte din viața ta	18
• De ce avem nevoie de norme morale?	20
• Recapitulare. Valorile și normele morale în care cred	22
• Evaluare.	24
• Reflectez!	26

Unitatea 5 În direct... Comportamente moral-civice

• Cum mă comport zi de zi?.....	28
• Pentru că mie îmi pasă!	30
• Furtuna comportamentelor antisociale.....	32
• Schimbarea începe cu mine!	34
• Recapitulare. În direct... Comportamente moral-civice	36
• Evaluare.	38
• Reflectez!	40

Unitatea 6 Mai aproape de educația civică

• Recapitulare finală. Beneficii pentru o viață moral-civică	42
• Recapitulare finală. Schimbă în bine!	44
• Evaluare finală	46
• Reflectez!	48

PROIECTE

• Campania „Responsabili pe internet”	50
• Reciclăm și re folosim, din grijă pentru mediu	52
• Reflectez!	54

ATELIERUL DE LECTURĂ INFO +

• Fabule	56
• <i>Amintiri din copilărie</i> , de Ion Creangă	57
• <i>Momente și schițe</i> , de I.L. Caragiale.....	59
• <i>Lenea și Prostia</i> , de Elia David	60
• <i>Face oricine ce vrea</i> , de Ana Blandiana.....	61
• <i>Din anii de școală ai lui Nicolae Bălcescu</i> , de Ion Ghica	62
• <i>Cheia magică</i> , de Claudia Groza	62

Iată ce competențe vei dobândi în orele de Educație civică din semestrul al II-lea!

1. Aplici norme de conduită în viața cotidiană.

- Explorezi norme morale care reglementează relațiile cu ceilalți oameni.

2. Manifești deprinderi de comportament moral-civic, în contexte de viață din mediul cunoscut.

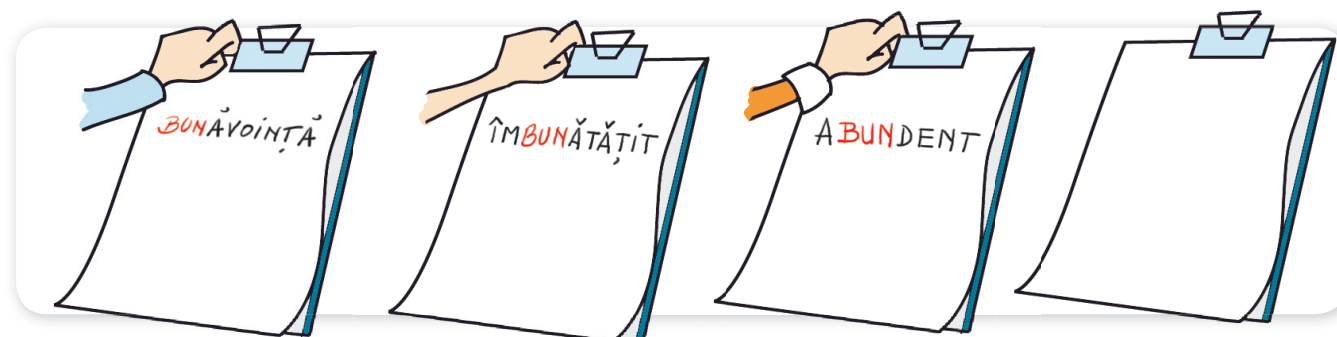
- Explorezi valori morale care stau la baza relațiilor cu ceilalți oameni.
- Recunoști comportamente moral-civice din viața cotidiană.
- Deosebești comportamentele prosociale de cele antisociale.

3. Cooperezi cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate.

- Relaționezi pozitiv cu ceilalți, în rezolvarea unor sarcini simple de lucru.
- Participi la proiecte cu valoare moral-civică, în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale.

Vă propun un joc! Haideți să găsim împreună cât mai multe cuvinte care să conțină cuvântul BUN.

VALORILE ȘI NORMELE MORALE ÎN CARE CRED

*Recunoști valorile morale
în comportamentul tău
și al celorlalți.*

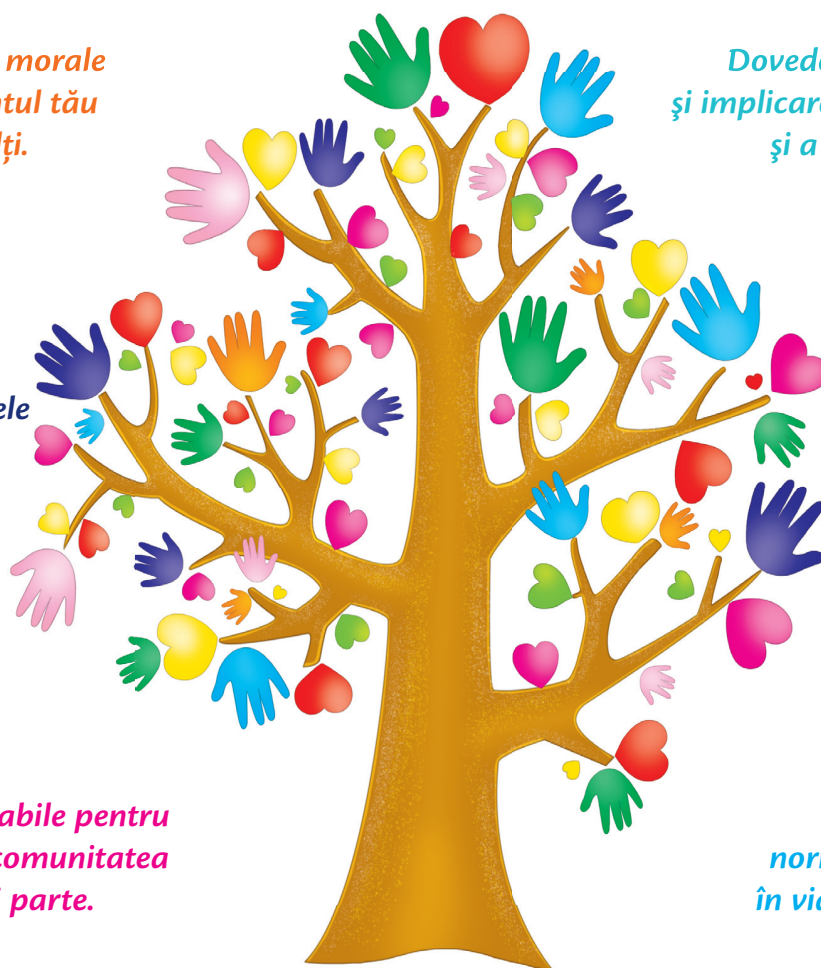
*Dovedești sensibilitate
și implicare în viața semenilor
și a comunității.*

*Înțelegi consecințele
acțiunilor tale
și ale celorlalți.*

*Acționezi pe baza
valorilor morale
în care crezi.*

*Leii decizii responsabile pentru
tine, grupurile și comunitatea
din care faci parte.*

*Respecți
normele morale
în viața de zi cu zi.*

PROIECT

Campania „Responsabili pe internet”

Participă și tu alături de colegii tăi la organizarea și implementarea acestei campanii. Descoperă, în paginile 50-51, cum te poți implica activ.

E bine să faci bine!

Descoperă!

1 Citește textul, apoi răspunde la întrebări.

Când am început clasa pregătitoare, îmi plăcea foarte mult să merg la școală. Învățătoarea mea era foarte apropiată de noi, copiii. Mă împrietenisem cu unii colegi, printre care Alina și Robert.

Acest lucru s-a schimbat în clasa a III-a, când în clasa noastră au venit colegi noi, printre care și o fetiță, Luiza. La început, mi-a spus că sunt urâtă și că pantofii mei arată de parcă ar fi ai unui băiat. Încet-încet, și alți colegi au început să râdă de hainele mele. Apoi, într-o recreație, Luiza a spus tuturor să nu se mai joace cu mine, pentru că am un virus și miros urât. Toți au început să se țină de nas și să fugă de mine. Alina și Robert nu s-au mai jucat nici ei cu mine. Le era frică de Luiza.

Într-o seară, am avut parte de o mare bucurie. Bunica a venit în vizită și mi-a adus un penar foarte nostim, dintr-o excursie la Londra. A avea forma unui autobuz roșu, cu etaj și diferite compartimente. Eram foarte fericită.

A doua zi, la școală, doamna învățătoare mi-a admirat penarul, doar că, la prima pauză, Luiza mi l-a luat și l-a aruncat către alți colegi. Până a venit doamna învățătoare, toate creioanele mele erau răsturnate pe jos și penarul distrus.

Tocmai în acea zi, doi foști elevi ai doamnei învățătoare au venit în vizită să ne ajute la un proiect. Când doamna învățătoare era în spatele clasei, Luiza mi-a împins scaunul, iar Marius mi-a aruncat pachetul de mâncare. Eram descumpănită și speriată. Unul dintre elevii de la gimnaziu a observat situația. A venit la mine și am discutat despre momentele în care am fost umilită, rușinată, mi s-au pus porecle și mi-au fost stricate lucruri. Mi-a povestit că și lui i s-a întâmplat să fie tratat așa și m-a învățat ce trebuie să fac. Am vorbit mai întâi cu doamna învățătoare, apoi cu părinții. Aceștia mi-au spus că un astfel de comportament se numește hărțuire sau bullying și trebuie să înceteze imediat. Și chiar așa a fost.

Eu și Luiza nu suntem nici acum cele mai bune prietene, dar suntem bune colege. Din când în când, discutăm în grup despre comportamente nepotrivite și învățăm cum să ne rezolvăm problemele.

DICȚIONAR

- **hărțuire (bullying):** comportament prin care cineva, în mod intenționat și repetat, rănește, umilește o altă persoană

- Ce momente din viața ei descrie Ilinca?
- Ce emoții crezi că a trăit Ilinca în fiecare dintre experiențele povestite?
- Ce poți spune despre comportamentul persoanelor din text?

- Cine a ajutat-o pe Ilinca? De ce?
- Cu ce personaj din povestire te asemeni? De ce?
- E ușor să faci bine? Dar să faci rău?
- Cum stabilești în ce mod să te porțezi?
- Cine te ajută să iei decizii?

Reține!

- ▶ Dacă animalele acționează conform instinctelor și nu au capacitatea de a gândi, ființele umane sunt ființe raționale și au capacitatea de a decide și a alege între bine și rău.
- ▶ **Bunătatea** este o trăsătură sau o valoare morală. Ne manifestăm bunătatea atunci când îi tratăm pe ceilalți cu dragoste, demnitate și respect, fără să așteptăm nimic în schimb.
- ▶ Devenim buni prin fiecare faptă a noastră. De regulă, bunătatea este înrudită cu alte *valori sau trăsături morale*: cinstea, curajul, adevărul, generozitatea, solidaritatea, altruismul, respectul. Cultivând toate aceste valori umane, ne putem numi OAMENI.

Aplică!

- 2 Oferă exemple ale unor gesturi de bunătate pe care le-ai făcut față de familie, colegi, prieteni, vecini sau alte persoane.
- 3 Spune ce mesaje transmit proverbele următoare:

- *Bine faci, bine găsești.*
- *O faptă bună nu e niciodată inutilă.*

- 4 Identifică, în comunitatea ta, două persoane care s-au remarcat prin fapte bune. Prezintă două lucruri bune pe care le-ai învățat de la aceste persoane.
- 5 Analizează, împreună cu un coleg/o colegă, asemănările și deosebirile dintre situațiile descrise mai jos.
 - a) În pădure, o vulpe devorează un iepure.
 - b) În autobuz, un tânăr în putere se manifestă violent față de un bătrân care se deplasează cu dificultate.
 - Pe cine găsiți vinovat în cele două cazuri? Argumentați.
 - Prin ce se deosebesc comportamentele personajelor?
- 6 Asociază „binele” cu tipurile de relații pe care acesta le presupune.

de afecțiune

**Binele
presupune
relații:**

de încredere

de ocrotire

de invidie

de conflict

de ajutor

Calendarul cetățeanului responsabil

Februarie

Ziua de 11 februarie este cunoscută în lume drept *Ziua Mondială a Bolnavului*. Ea este dedicată bolnavilor, persoanelor cu dizabilități, precum și lucrătorilor sanitari, voluntarilor și familiilor celor suferinzi.

Tu cunoști persoane în suferință? Cum le poți ajuta?

Vocea copiilor

Scrie, la panoul *Vocea copiilor*, o idee prin care poți să oferi ceva valoros unor copii cu o situație materială precară.

Să oferim cărți și jucării copiilor din familii numeroase!

la atitudine!

Dacă trăiești o experiență asemănătoare lincăi, învață să reacționezi.

- Spune părinților și învățătoarei cu ce te confrunți.
- Atenție la limbajul corpului tău! Stai cu spatele drept și privește cu încredere!
- Încurajează-te: *Sunt puternic! / Sunt puternică!*
- Ignoră și respinge comentariile dureroase. Știi că nu ești așa cum îți se spune.

Info

☞ Citește fabula *Leul și șoricelul*, după Esop, de la pagina 56, pentru a stabili în ce măsură ești de acord cu proverbul: *Fapta bună nu așteaptă răsplată.*

Țineți un jurnal al faptelor bune realizate de elevii din clasa voastră. Notați faptele și autorii lor. Realizați desene pentru a ilustra evenimentele povestite. Stabiliți, de fiecare dată, morala întâmplărilor. Inserați în *Jurnalul civic* faptele de care sunteți mândri.

Ce aduce solidaritatea?

Descoperă!

- 1 Citește întâmplarea de mai jos, apoi răspunde la întrebări.

Dimineața, în sala de clasă, era un murmur ca într-un stup de albine. Doar Dan, cu capul pe bancă și palid, nu spunea nimic. Pe fața lui, doamna învățătoare citi oboseală și tristețe. Se așază lângă el în banca neocupată încă și îl întrebă dacă vrea să stea de vorbă despre starea lui.

— Sunt obosit! Aseară nu am prea dormit. Am încercat să ajut, după puterile mele.

— Dar ce s-a întâmplat, pe cine ai ajutat?

— N-ați auzit la radio? A luat foc casa vecinilor mei.

Focul a pornit de la un cablu electric care s-a topit. Nimeni nu era acasă, noroc cu animalele care au alertat vecinii. Mai multe case erau în pericol să fie distruse de flăcări, așa că foarte mulți vecini s-au mobilizat repede: atât cei de pe stradă, cât și cei din cartier. Au sunat la 112, dar până au venit echipele de intervenție, vecinii au luptat să stingă focul.

Între timp, în clasă s-a făcut liniște. Colegii se adunaseră la banca lui Dan și ascultau cu atenție povestea băiatului.

— Și tu cu ce ai ajutat? Întrebă emoționată o colegă.

— Eu am luat cățeeii la noi în curte și am încercat să-i liniștesc. Când au ajuns acasă vecinii, împreună cu cei doi copii, Adrian și Lidia, i-am invitat la noi. Erau foarte speriați și supărați. Focul a pornit din camera lor și acolo au fost cele mai mari pagube. Și-au pierdut lucrurile, jucăriile și celelalte obiecte dragi. Lidia are doar trei ani. Plângea după jucăria ei de somn, un iepure roz și moale. I-am oferit multe dintre jucăriile noastre. S-a calmat cu greu și a reușit să adoarmă când au ajuns și părinții, după ce incendiul a fost stins. Azi-noapte, oamenii au fost solidari, dar e loc pentru solidaritate și azi, zise Dan foarte serios.

- Ce întâmplare dramatică povestește Dan?
- Ce emoții trăiește băiatul atunci când povestește?
- Tu ai trecut vreodată printr-o experiență dificilă, în care ai avut nevoie de ajutor?
- Ai participat vreodată la o acțiune de voluntariat sau ai făcut acte de caritate pentru cineva aflat într-o situație dificilă? În ce împrejurare?

DICȚIONAR

- **caritate:** atitudine plină de generozitate față de cineva
- **marș:** mers ordonat, deplasare a unui grup organizat
- **solidaritate:** înfrățire, unitate; sentiment care-i determină pe oameni să se sprijine, să-și acorde ajutor
- **voluntariat:** activitate desfășurată în folosul altor persoane sau al societății, fără a urmări un câștig material

Reține!

- ▶ **Solidaritatea** reprezintă acel sentiment care îi determină pe oameni să ofere ajutor celorlalți. Aceasta se manifestă prin diferite comportamente: împărțirea resurselor, acordarea ajutorului, demonstrarea afecțiunii, încurajarea.
- ▶ Solidaritatea înseamnă să-ți pui la dispoziție abilitățile și energia pentru a te implica în diferite cauze, pentru binele semenilor tăi.

Aplică!

- 2 Găsește mai multe cuvinte înrudite cu substantivul **SOLIDARITATE**.
- 3 Discută, în pereche cu un coleg/o colegă, citatul de mai jos.

*Un vis pe care îl ai de unul singur este doar un vis.
Însă un vis pe care îl ai alături de mai mulți este
realitate.*
(John Lennon, muzician și compozitor englez)

- 4 Prezintă două-trei situații când ai sărit în ajutorul altora. Scrie, în câteva propoziții, cum te-ai simțit la sfârșit.
- 5 Discută cu membrii familiei tale ca și când ai lua un interviu și află despre situațiile în care ei au fost sprijiniți sau au avut nevoie de ajutor. Pregătește zece întrebări, apoi transcrie interviul. Scrie, la sfârșit, o idee de reținut pentru toți colegii.
- 6 Concepe, împreună cu ceilalți colegi, un panou pe care să prezentați cazurile civice din comunitate. Astfel, atât elevii, cât și profesorii se vor putea implica. Puteți denumi acest panou **Alertă civică**.

Alocați, săptămânal, un timp pentru a povesti episoade de bunătate și de solidaritate din viața de zi cu zi. Realizați desene despre gesturile de solidaritate pe care le-ați făcut și împărtășiți-le celorlalți. După ce ați povestit, spuneți cum vă simțiți și cum credeți că se simt beneficiarii gesturilor voastre. Adăugați în *Jurnalul civic* desenele specifice gesturilor de solidaritate care v-au impresionat.

Calendarul cetățeanului responsabil

Februarie

Ziua Internațională a Demonstrațiilor pentru Pace se sărbătorește în fiecare an, la 15 februarie. În această zi, sunt organizate marșuri și demonstrații de protest împotriva războiului. Oameni din toată lumea militează astfel pentru menținerea păcii.

Curiozități

Atunci când oferi ajutor, îi faci pe ceilalți să se simtă bine și ai satisfacția faptului că ai contribuit la îmbunătățirea stării lor. Proceșul include câțiva pași:

- Decide dacă cineva are nevoie sau dorește ajutorul tău.
- Gândește-te ce poți face pentru a fi de ajutor.
- Întreabă dacă poți să ajuți.
- Alege cel mai potrivit timp pentru a acorda ajutor.
- Ajută! Implică-te!

la atitudine!

Unul dintre colegii de clasă, Alin, se simte rău în ultimul timp. Află că va trebui să sufere o intervenție chirurgicală în străinătate, iar costurile operației depășesc posibilitățile familiei.

Cum îți poți demonstra solidaritatea cu Alin?

Info

☞ Citește fabula *Racul, broasca și o știucă*, de Alexandru Donici, de la pagina 56, pentru a afla care sunt consecințele lipsei de solidaritate.

Ce înseamnă să fii cinstit?

Descoperă!

1 Citește întâmplarea de mai jos, apoi răspunde la întrebări.

În pauza mare, copiii aleargă în curtea școlii să se bucure de timpul de joacă.

Ioana a rămas în bancă, gânditoare, după ora de limba engleză. I-a plăcut mult că au vorbit despre locuri minunate din Australia. Nu știe dacă va avea vreodată o astfel de vacanță. Părinții ei se descurcă mai greu cu banii în ultimul timp. Poate de aceea nici nu iese din clasă. Copiii au de obicei biscuiți cu ciocolată și alte delicatose, cărora ea nu le mai știe gustul.

Mirabela vine spre ea veselă, cu o ciocolată mare în mână:

— Ți-am adus și ție ciocolată. Ia, te rog, câteva cuburi!
Ioana s-a înseninat și a întins mâna spre ciocolată:

— Îți mulțumesc mult, Mira! Dar cum de ai ciocolată? Dimineață mi-ai spus că azi nu ai nicio gustare.

— Stai liniștită, la sala de sport a căzut din ghiozdanul Amaliei. Am luat-o repede și mi-am pus-o în rucsac. Nu a văzut nimeni!

Fața Ioanei s-a întunecat. Chiar își dorea să guste puțină ciocolată, îi era foame și nu mai mâncase de mult dulciuri. Dar... gândul că era furată o făcu să-și retragă mâna.

— Mira, ciocolata nu este a ta, este a Amaliei! Te-ai gândit la Amalia? Dar la tine? Tu ești o persoană cinstită. Nu poți face asta!

— Ioana, nu o să aflu nimeni, iar tu ești prietena mea, nu o să mă spui!

Ioana tăcu, o prinse de mână și o conduse pe ușă, spre clasa Amaliei.

— Mirabela, eu sunt prietena ta și nu sunt de acord să faci asta. O să ducem ciocolata înapoi.

Fetele i-au înapoiat Amaliei ciocolata. Bucuroasă, Amalia a desfăcut ambalajul și le-a oferit din ciocolată tuturor colegilor de lângă banca ei. Primele cubulețe le-a oferit, însă, celor două fete.

DICTIONAR

- *demn*: capabil, destoinic, care impune respect, respectabil
- *a eradica*: a desființa, a stârpi
- *justiție*: dreptate, echitate

- Cum caracterizezi comportamentul Mirabelei? Dar al Ioanei?
- Tu cum ai fi procedat dacă erai în locul Mirabelei? Dar al Ioanei?
- Crezi că este corect să furi în situația în care nu ai ce îți dorești?
- Motivează, în patru-cinci propoziții, de ce trebuie să fim cinștiți.

2 Discutați, în grup, despre năzdrăvăniile lui Nică, personajul operei *Amintiri din copilărie*, cu referire la povestirile *Pupăza din tei*, *La cireșe* și *La scăldat*. Stabiliți ce aspecte ale necinstei înfățișează Ion Creangă și ce consecințe au avut faptele lui Nică.

Reține!

- ▶ **Cinstea** reprezintă o valoare morală care se referă la aspecte precum: onestitate, corectitudine, dreptate, sinceritate, loialitate și devotament.
- ▶ O persoană cinstită se manifestă printr-un comportament demn, conștiincios și corect.
- ▶ **Să fi cinstit** înseamnă să-ți recunoști faptele și, în același timp, să-ți asumi consecințele. Nu este cinstit să spui că lucrurile s-au întâmplat altfel decât în realitate.
- ▶ Nu uita! *Minciuna are picioare scurte, iar adevărul o prinde întotdeauna din urmă!*

Aplică!

- 3 Stabilește mesaje transmise de proverbele următoare:
- *Unde dreptatea lipsește, acolo tâlhăria împărățește.*
 - *Nu da cinstea pe rușine.*
- 4 Amintește-ți ultimele povești, basme, poezii pe care le-ai citit. Identifică, în pereche, următoarele categorii de personaje:

Personaje cinstite

- Spun adevărul.
- Nu fură.

Personaje necinstite

- Mint.
- Păcălesc.

- 5 Citește începutul întâmplării redată mai jos:
- Dragoș i-a spus mamei sale că Mihnea i-a distrus bicicleta. Mama l-a crezut și a mers la părinții lui Mihnea să le spună ce s-a întâmplat.*
- Părinții lui s-au supărat foarte tare pe Mihnea.*
- Continuă întâmplarea, încheiată cu vorbele mamei către Dragoș:
— *Nu sunt supărată pentru că m-ai mințit. Sunt supărată că, de acum încolo, nu te mai pot crede!*

6 Caută minciuna!

Fiecare copil își scrie prenumele pe o coală de hârtie și notează patru propoziții despre sine, dintre care trei adevărate și una falsă. Copiii formează perechi și încearcă să identifice propoziția falsă scrisă de parteneri.

Calendarul cetățeanului responsabil

Februarie

Ziua Mondială a Justiției Sociale este sărbătorită anual, în 20 februarie. Scopul acesteia este de a marca eforturile comunității internaționale pentru: eradicarea sărăciei, egalitatea dintre femei și bărbați, accesul la bunăstare socială și la justiție pentru toți cetățenii planetei.

Curiozități

- Sunt școli în lume care au un *Cod al onoarei* pe care îl respectă toți elevii. Acolo nu există chei la dulapuri, iar la toate examenele, elevii se comportă corect: nimeni nu încearcă să copieze sau să trișeze.

la atitudine!

Auzi zvonuri în legătură cu un limbaj violent folosit de colegul tău, George. Tu nu l-ai auzit vorbind vreodată așa. Te gândești că zvonul nu este adevărat. Colegii au început deja să discute despre acest lucru. Știi că nu este bine să răspândești un zvon, nici dacă este adevărat, nici dacă este fals. Dacă zvonul este fals înseamnă că spui minciuni.

Ce vei face?

Info

- ▶ Citește fabula *Corbul și Vulpea*, de Vasile Poenaru, de la pagina 57, apoi caracterizează cele două personaje.
- ▶ Descoperă aventurile lui Nică, de la paginile 57-58.

Realizează, împreună cu ceilalți colegi, un *Cod al onoarei* care să se aplice în clasa sau în școala voastră. Acesta poate cuprinde zece recomandări pentru a fi o persoană cinstită. Adăugați-l în *Jurnalul civic* și promovați-l în Consiliul reprezentativ al elevilor.

Altruism contra egoism

Descoperă!

- 1 Observă ilustrațiile alăturate și identifică faptele prezentate.
- 2 Citește textul de mai jos, apoi răspunde la întrebări.

DICTIONAR

- *altruism*: atitudine binevoitoare și dezinteresată, manifestată în folosul altora
- *contagios*: molipsitor, care se transmite

Este o după-amiază ploioasă și rece, de sfârșit de iarnă. David, împreună cu sora lui, se uită la filmul *101 Dalmațieni*. Copiii sunt fascinați de aventura animalelor. Din timp în timp, David adresează întrebări bunicii:

— Nana, cum de au reușit cățeeii să fie salvați? Ce au câștigat câinii de la fermă pentru că i-au sprijinit pe Pongo și Perdita să-și găsească puii?

— David, ei au acționat pentru a face bine, pentru a-i salva pe pui, chiar dacă au riscat să fie prinși.

— Dragii mei, interveni mama, așa cum cățeeii s-au ajutat în momente dificile, tot așa se întâmplă și între oameni. Altruismul este foarte important pentru că oamenii au supraviețuit ajutându-se și cooperând.

— Mama, am citit despre mulți oameni care i-au ajutat pe alții în momente foarte grele. De exemplu, la un mare cutremur, oameni curajoși și inimoși s-au străduit să-și scoată semenii de sub dărâmături.

— Așa este, draga mea, în astfel de momente de cumpănă, când fiecare secundă contează, mulți dintre oamenii obișnuiți devin eroi, pentru că faptele lor salvează vieți. Poți să fii altruist și să te gândești la binele celorlalți nu doar când viața ne încearcă cu greutățile ei. Țineți minte! Niciun gest frumos nu este prea mărunț. Să-ți împarți gustarea cu un prieten, să împarți zâmbete atunci când mergi pe stradă, să oferi flori sau să dai telefon unei rude singure, toate acestea și multe altele sunt la îndemâna voastră. Și încă ceva: *altruismul este contagios!*

- Despre ce momente de cumpănă vorbesc cei doi copii, împreună cu mama și bunica lor?
- Despre ce comportamente se amintește în dialogul dintre personaje?

- Ce comportamente altruiste le sugerează mama să adopte?
- Tu ai manifestat vreodată un comportament altruist? Față de cine și în ce situații?

Reține!

- ▶ **Altruismul** reprezintă acea valoare morală care se manifestă prin generozitate și printr-un comportament binevoitor și dezinteresat, pentru a promova bunăstarea altei persoane, chiar dacă aceasta înseamnă asumarea unui risc.
- ▶ **Egoismul**, opus altruismului, reprezintă acea trăsătură morală care pune mai presus de toate interesele personale. În comportamentul persoanelor egoiste se manifestă o preocupare exagerată pentru binele propriu și dezinteres față de ceilalți.

Aplică!

3 Găsește cuvinte cu sens asemănător pentru adjectivul **ALTRUIST**.

4 Identifică mesajele următoarelor citate:

- *Nu ești bun de nimic dacă ești bun doar pentru tine.*
(Voltaire, scriitor francez)
- *Raza de soare care te încălzește pe tine nu-ți este împuștinată dacă se mai încălzește la ea și vecinul tău.*
(Alexandru Vlahuță, scriitor român)

5 Amintește-ți care sunt întâmplările prin care trece Elisa, personajul din povestea *Lebedele*. Elisa reprezintă pentru tine un model de altruism? Motivează în două-trei propoziții răspunsul tău.

6 În literatură, întâlnim personaje altruiste, gata de sacrificiu. Împreună cu un coleg/o colegă, identifică și alte personaje din ultimele tale lecturi, care dau dovadă de altruism.

7 Propune, într-un grup de cinci-șase colegi, modalități de acțiune pentru a sprijini copiii sau bătrânii din comunitatea ta, care se află în dificultate.

Oricine poate fi un erou! Altruismul nu se întâlnește numai în momentele de criză. Altruist este fiecare dintre voi atunci când știe cum să înveselească un coleg care suferă, îi ascultă necazurile fără să îl judece, îl ajută să găsească o soluție la problema lui.

Ați întâlnit oameni altruști în comunitatea voastră?

Scrieți câte un scurt text despre unul dintre aceștia. Includeți textele în *Jurnalul civic*.

Calendarul cetățeanului responsabil

Martie

În fiecare an, pe data de 4 martie, ne amintim de marele cutremur care a avut loc în București, în anul 1977. Multe clădiri au fost distruse și multe vieți omenești s-au pierdut. Este important să știm cum să procedăm în caz de cutremur, pentru a fi în siguranță.

Tu știi ce să faci în caz de cutremur?

la atitudine!

Ai reușit să strângi banii de alocație pentru un joc nou. Tocmai când vrei să-l cumperi, în școala ta se face o colectă pentru un coleg a cărui casă a fost afectată de inundații. Dacă donezi, nu-ți vor ajunge banii pentru a-ți cumpăra jocul preferat. *Cum vei proceda?*

Curiozități

În România există Inspectoratul General pentru Situații de Urgență (ISU). Acesta desfășoară acțiuni pentru stingera incendiilor, descarcerare și prim ajutor, salvarea persoanelor și limitarea pagubelor produse de inundații, alunecări de teren, cutremure, epidemii, înzăpeziri, secetă sau alte situații de urgență.

Info

WWW

Urmărește materialele de pe site-ul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, secțiunea *Zona copiilor*, pentru a ști cum să procedezi în caz de cutremur, incendiu sau inundații.

Fețele respectului

Descoperă!

1 Citește textul de mai jos, apoi răspunde la întrebări.

Liviu este foarte priceput la șah. De fapt, este cel mai bun elev de la clubul de șah unde este legitimat. Totuși, majoritatea copiilor din clasă și din școală refuză să joace cu el. Acest lucru nu se întâmplă pentru că el câștigă aproape de fiecare dată, ci pentru ceea ce spune în timpul meciului:

— Nu pot să cred că ai făcut această mutare! Mulțumesc! Șah mat!

Ce le displace mai mult este faptul că Liviu intervine permanent în jocurile colegilor, chiar și atunci când nu este jucător:

— N-aș fi făcut așa ceva! E o mișcare dezastruoasă!

Astfel, Liviu îi face pe toți cei din jurul lui să se simtă umiliți. Le rănește sentimentele.

Când a fost momentul alegerii unui reprezentant al școlii la turneul de șah, Liviu nu a fost cel ales. Acest lucru l-a pus pe gânduri:

— Nu pot să cred că nu am fost cel ales! Toată lumea știe că eu sunt cel mai bun jucător de șah din școală!

— Să fii cel mai bun jucător de șah și să fii cel mai bun elev care reprezintă școala sunt două lucruri diferite, i-a spus domnul director.

Vâzând că Liviu se uită nedumerit, domnul director a continuat:

— Liviu, nu întotdeauna te porți cu respect față de ceilalți! Modul în care le vorbești și comportamentul tău sunt de multe ori nepotrivite.

— Doar încercam să-i ajut, spune Liviu, cu voce pierdută.

— Mai întâi, e bine să-i întrebi dacă au nevoie de ajutorul tău. Nu poți să intervii ori de câte ori îți dorești, fără să te intereseze ce cred ceilalți. Întreabă-te dacă acesta este modul în care vrei să se poarte și ceilalți cu tine. Dacă răspunsul este *Da* înseamnă că ai luat decizia corectă. Ține minte, Liviu, că o persoană respectuoasă este întotdeauna amabilă!

DICTIONAR

• *a umili:* a pune pe cineva într-o situație de inferioritate; a înjosi, a jigni

- Prin ce talent se evidențiază Liviu?
- Ce comportament îl caracterizează pe Liviu?
- Consideri că talentul lui îi justifică acest comportament?

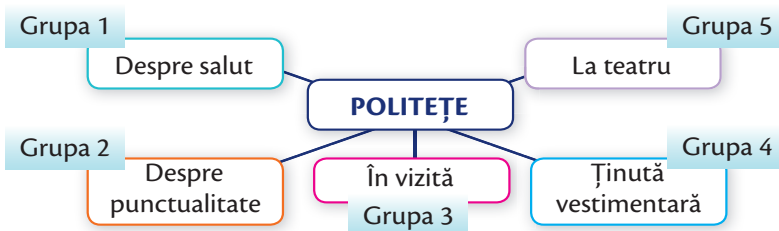
- Crezi că a fost corectă decizia colegilor de a nu-l alege să reprezinte școala? De ce? Ce se putea întâmpla?
- Cum ar trebui să-și schimbe Liviu comportamentul?

Reține!

- ▶ **Respectul** reprezintă o valoare morală care se manifestă în multiple feluri. Respect înseamnă să ne manifestăm politicos și amabil în relație cu ceilalți. De asemenea, respectul se observă și în modul în care vorbim, arătând înțelegere, corectitudine, punctualitate, apreciere și grijă pentru comportamentele și sentimentele interlocutorilor.
- ▶ Respectul se manifestă nu numai *față de sine sau de ceilalți oameni*, dar și *față de comunitate*. Respectul pentru comunitate se poate manifesta prin: cunoașterea realizărilor și promovarea tradițiilor comunității, purtarea cu mândrie a numelui și a portului popular.

Aplică!

- 2 Completează, în grup, cartonașe cu recomandări despre cum te manifesti politicos în următoarele situații:

Politețea la magazin!

- La ușa unui magazin, dăm prioritate celor care ies.
- Nu atingem produsele neambalate: pâine, covrigi, dulciuri.
- Ca să plătim, ne așteptăm rândul!

3 JOG Bune maniere

Interpretează rolurile descrise mai jos, alături de un coleg/o colegă, respectând bunele maniere. În fiecare dintre situații, un al treilea copil joacă rol de observator. După interpretarea rolurilor, observatorul poate face sugestii.

- a) O persoană în vârstă și un copil: cele două persoane fac cunoștință.
- b) Un cumpărător și un vânzător la un magazin de îmbrăcăminte: cumpărătorul dorește să cumpere un sacou.
- c) Un copil care se joacă în parc și un adult pe bancă: copilul lovește cu mingea adultul.
- d) Un copil și mama sa: copilul dăruiește mamei un cadou de ziua onomastică.

Insează în *Jurnalul civic* fotografii sau desene din timpul jocului „Bune maniere”.

Calendarul cetățeanului responsabil

Martie

Ziua Internațională a Femeii este sărbătorită, anual, la data de 8 martie. Această zi este cunoscută drept Ziua pentru Drepturile femeilor și Pacea mondială.

Cum îți poți arăta respectul față de bunica, mama, colegele sau vecinele tale?

la atitudine!

În pauza mare, copiii se pregătesc să-și mănânce sendvișurile. Pachetul Ralucai cuprinde întotdeauna un fruct și iaurt cu cereale. Luca râde de ea, numind-o bebeluș!

Ce crezi despre atitudinea lui Luca?

Vocea copiilor

Realizează, alături de colegi, un copac al respectului pentru comunitatea voastră, precum cel de mai jos.

Completați cu frunze pe care să scrieți prin ce modalități vă arătați prețuirea față de comunitatea în care locuiți.

Nu uitați:
Copacul cu mai multe frunze este mai sănătos!

Info

☞ Citește fragmentele din schițele *Vizită* și *D-I Goe*, de I.L. Caragiale, de la pagina 59, pentru a identifica modul în care se manifestă lipsa de respect a personajelor principale.

Sunt o persoană responsabilă?

Descoperă!

1 Citește textul de mai jos, apoi răspunde la întrebări.

În vacanța intersemestrială, Radu a avut parte de o excursie deosebită. A vizitat Ekostaden, un oraș ecologic din Suedia. Impresionat de cele văzute, Radu a împărtășit colegilor de clasă cele mai neobișnuite idei:

— Ekostaden este primul oraș ecologic de pe continentul european, fiind alimentat cu energie regenerabilă, produsă la nivel local.

— Ce înseamnă energie regenerabilă? Întrebă un coleg.

— Sursele clasice de energie sunt petrolul, gazele naturale și cărbunele. Acestea sunt limitate și poluează mediul, interveni domnul învățător. O dezvoltare durabilă a unei țări și a fiecărei comunități înseamnă folosirea energiei produse de resurse precum apa, soarele, vântul, toate acestea fiind cunoscute sub numele de energie verde.

— Da, am vizitat o centrală eoliană care asigură energia pentru o mie de apartamente. Localicii completeau necesarul de energie cu panourile solare, care absorb căldura de la soare și încălzesc apa din conducte.

— Foarte inteligent, spuse o colegă. Dar cum au rezolvat problema poluării cauzate de autoturisme?

— Am observat că transportul public este asigurat, în zona urbană, de biciclete și autobuze alimentate cu carburanți care nu poluează.

— Dar de ce este nevoie de toate aceste schimbări?

— Am să vă rog să vă gândiți la aerul pe care îl respirăm, la sănătatea planetei și a fiecăruia dintre noi, spuse domnul învățător.

— Noi ce ar trebui să facem în acest sens? Întrebă Ioana.

— În Ekostaden, fiecare comunitate care locuiește în apartamente are obligația de a crea cel puțin zece așa-numite *puncte verzi*, fie sub forma unui cuib de păsări, fie a unei grădini de flori sau de zarzavaturi. Cred că și noi putem începe cu astfel de lucruri, spuse încrezător Radu.

DICTIONAR

- *ecologie*: știință care se ocupă de studiul relațiilor dintre organisme și mediul în care trăiesc
- *eoliană*: produsă de vânt
- *plantații forestiere*: plantații de păduri
- *poluare*: infectare, stricare a aerului, a apei, a mediului înconjurător, având consecințe asupra modificării echilibrului natural și asupra sănătății organismelor vii
- *regenerabil*: capabil să se înnoiască, să se refacă

- Prin ce se deosebește orașul Ekostaden de localitatea ta?
- Ce ți-a stârnit curiozitatea din prezentarea lui Radu?

- Ce răspuns ai formula la întrebarea Ioanei?
- Cum i-ai caracteriza pe oamenii din Ekostaden?
- Ce acțiuni pentru reducerea poluării ar fi utile în comunitatea ta?

Reține!

- ▶ **Să-ți asumi responsabilitatea sau să fii responsabil** înseamnă să faci cât mai bine ce trebuie să faci pentru a obține rezultate pozitive.
- ▶ Responsabilitatea include ceea ce ar trebui să faci:
 - poate fi o sarcină de îndeplinit acasă sau la școală, de exemplu: să-ți ajuți bunicii, să-ți hrănești câinele, să-ți faci temele;
 - poate fi modul în care te comporți în anumite situații, prin respectarea regulamentului școlar, a normelor de igienă, respectarea prietenilor etc.
- ▶ Să fii iresponsabil înseamnă să nu faci ceea ce știi că trebuie să faci, fapt care conduce la consecințe negative.
- ▶ Înainte de a spune sau de a face ceva, întreabă-te: *Dacă fac acest lucru, ce se poate întâmpla?* Te va salva de la o mulțime de ne cazuri!

Aplică!

- 2 Analizează, în pereche cu un coleg/o colegă, situațiile de mai jos și găsește soluții responsabile.
 - a) Ai rupt o bancă, dar nimeni din clasă nu te-a văzut. Doamna învățătoare întreabă cine a rupt banca.
 - b) Îți dorești să citești revista colegei de bancă, așa că o pui în ghiozdan, cu gândul de a o înapoia a doua zi.
 - c) Mingea de fotbal se rostogolește pe șosea. Vrei să fugi printre mașini să o iei.
- 3 Continuă lista cu cel puțin trei exemple de acțiuni prin care te manifesti ca un cetățean responsabil pentru comunitatea ta.

Sunt un cetățean responsabil!

- Respect regulile și regulamentele.
- Susțin ideile bune din comunitatea mea.
- Am grijă de lucrurile personale și de bunurile publice.
- Folosesc chibzuit resursele naturale.
- ...

Fabricat în România

V-ați întrebat vreodată de unde vine hrana pe care o consumați? Colecționați diverse etichete de la alimente, astfel încât să stabiliți din ce colț al lumii ajung acele alimente pe masa voastră. Folosiți un atlas geografic pentru a localiza țările respective. Măsurați distanțele de la fiecare țară până în localitatea voastră. Chiar trebuie să călătorească atât de mult? Ce puteți face pentru a susține producătorii locali? Transmiteți ideile voastre, printr-o scrisoare, către Consiliul Local. Adăugați scrisoarea în *Jurnalul civic*.

Calendarul cetățeanului responsabil

Martie

În ziua de 13 martie se sărbătorește *Ziua Mondială a plantațiilor forestiere*. Această sărbătoare are caracter ecologist și atrage atenția asupra folosirii responsabile a bogățiilor naturale.

Tu cum poți sărbători această zi?

Curiozități

Ești o persoană responsabilă? Află răspunzând întrebărilor de mai jos:

- Renunți ușor atunci când nu-ți reușește un lucru?
- Știi să pierzi la un joc?
- Știi să te controlezi când lucrurile nu se întâmplă cum vrei tu?

Nu uita!

- Perseverează și vei reuși!
- Pierde cu grație, fără să te scuzi!
- Bucură-te de joc și fii mândru/mândră de ce ai reușit să faci!
- Nu-i răni pe ceilalți cu vorbe sau fapte!

la atitudine!

Afli de la părinții tăi că, în comunitatea în care trăiești, tăierile de păduri care au avut loc în ultimii ani pun probleme diverse: alunecări de teren și vânturi puternice în perioada rece.

Ce poți face împreună cu ceilalți colegi?

Info

☑ Citește, la pagina 60, lectura *Lenea și Prostia*, de Elia David, și identifică personajul care dă dovadă de responsabilitate.

Normele morale fac parte din viața ta

Descoperă!

1 Citește situațiile de mai jos, apoi răspunde la întrebări.

a) Familia ta are musafiri. Aceștia au venit în vizită împreună cu fiul lor, Carol. După cină, îl inviți pe Carol în camera ta, pentru a vă juca împreună. Odată ajuns acolo, musafirul începe să scotocească prin sertare și în dulap, în căutarea unor jocuri cât mai distractive. Văzând „furtuna” ce s-a stârnit în camera ta, îi spui:

- Aș vrea să-ți propun un joc interesant, la masă.
- Hei, nu stau la masă! Camera asta e vreun muzeu...?
- Crezi că purtarea lui Carol este potrivită cu rolul de musafir?
- Ce reguli de comportament încalcă musafirul?
- Ce urmări va avea comportamentul lui Carol pentru viitorul relației cu tine?

b) Faci parte dintr-un grup de fete, alături de care te simți foarte bine. De la un timp, observi că fetele sunt atrase de activități foarte neobișnuite.

Într-o zi, fetele au propus să intrați într-o papetărie și să faceți un concurs: *Cine poate să iasă din magazin cu o felicitare, fără să o plătească?*

Ai refuzat să participi la joc, iar ele te-au strigat *Găinușa cea fricoasă*, tot drumul.

- Ce reguli morale au respectat/au încălcat fetele?
- Ce reguli trebuie să respecti pentru a fi acceptat într-un grup?
- Ce urmări poate avea această situație pentru relațiile din grup?

c) Ai abonament la biblioteca publică din cartier. Acolo, participi la diverse acțiuni educative. Acum ajuți la organizarea spațiului pentru o seară de lectură. Adrian și Irina sunt doi colegi care au și ei abonament la bibliotecă. Îi inviți să participe la amenajarea spațiului.

— Pentru ce să fac asta? Ce primesc în schimb? întrebă Irina.

— Am de lucru la matematică, nu pot să-mi irosesc inutil timpul! spune Adrian.

- Ce părere ai despre atitudinea Irinei și a lui Adrian?
- Prin ce trăsături morale se caracterizează copiii?
- Ce reguli morale încalcă cei doi copii?

Reține!

- ▶ Pentru a trăi împreună cu ceilalți în armonie, oamenii trebuie să respecte legile comunității în care trăiesc, dar și normele morale.
- ▶ **Normele morale** reprezintă regulile recunoscute și acceptate în societate, referitoare la modul de comportare. Aceste norme funcționează ca niște legi nescrise. Ele indică obligațiile persoanei față de ceilalți oameni și față de societate, ce se cuvine și ce nu se cuvine.
- ▶ Normele morale se bazează pe valorile umane fundamentale: bine, dreptate, cinste, respect, adevăr.
- ▶ Dacă normele morale cunosc modificări de la o societate la alta sau în momente diferite ale istoriei, multe dintre valorile morale nu se schimbă. De exemplu, sinceritatea, cinstea, demnitatea, omenia, responsabilitatea reprezintă valori morale perene.

Aplică!

- 2 Identifică, în grup, câte cinci norme morale care sunt respectate/încălcate în comunitatea ta.

Norme morale respectate

- Oamenii vorbesc politicos.
- ...

Norme morale încălcate

- Unii copii își mint părinții.
- ...

- 3 Pentru a face parte dintr-un grup, este foarte important să-i respecti regulile. Ce faci atunci când o hotărâre a grupului este greșită?

- 4 Omul nu trăiește singur. El este o ființă socială.

Pentru a te integra în societate trebuie să te implici. Fă o listă cu regulile pe care trebuie să le respecti pentru a fi membru activ al comunității.

- Să fii harnic/harnică!
- Să participi!
- Să-i ascuți pe ceilalți!

Realizează, împreună cu alți colegi, afișe cu mesaje împotriva fumatului în locurile de joacă pentru copii. Laminați afișele și, cu aprobarea școlii și a Consiliului Local, expuneți-le la locurile de joacă în aer liber, din comunitatea voastră.

Calendarul cetățeanului responsabil

Martie

Pe data de 21 martie se marchează Ziua Internațională pentru Eliminarea discriminării rasiale. În această zi, în lume, se organizează evenimente pentru conștientizarea pericolului reprezentat de rasism și intoleranță.

Comunitatea ta se confruntă cu situații de discriminare?

Vocea copiilor

Urmează să mergi, împreună cu colegii, în prima ta excursie de două zile. Scrie și afișează normele morale pe care le vei respecta în excursie!

Voi respecta sfaturile echipei care ne însoțește.

la atitudine!

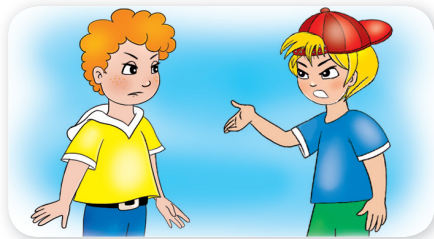
Școala ta va prezenta două momente artistice în cadrul evenimentului Zilele localității. Una dintre trupele care dorește să reprezinte școala are în componență copii de altă etnie. Colegii tăi nu sunt de acord cu această trupă.

Tu cum crezi că este corect? Ce poți face?

Info

Recitește schița Vizită, de I.L. Caragiale, de la pagina 59. Observă cum s-au modificat, în timp, normele morale cu privire la fumat. Discută despre efectele fumatului asupra persoanei care fumează, dar și asupra sănătății celorlalți.

De ce avem nevoie de norme morale?

Descoperă!

- 1 Descoperă câteva recomandări pe care să le ai în vedere atunci când iei decizii. În fiecare zi, iei decizii simple, dar și decizii la care este nevoie să reflectezi cu atenție. Este foarte important să iei decizii corecte și bazate pe norme și valori morale. Când trebuie să iei o decizie, ia în considerare următorul PROCES.

P PRESIUNE Sunt persoane care fac presiuni asupra ta să iei o decizie care nu ți se pare potrivită?

R RISC Îți asumi vreun risc luând această decizie? Decizia ta îți poate afecta sănătatea sau îți poate strica relația cu ceilalți?

O OBSERVARE Ai observat și știi tot ce trebuie să știi pentru a decide? De unde poți obține mai multe informații?

C CONSECINȚE Care sunt posibilele consecințe ale deciziei tale? Care vor fi rezultatele pe termen scurt? Dar pe termen lung?

E EMOȚII Ce simți în legătură cu situația respectivă? Dacă ești nesigur asupra deciziei, spune-le celorlalți acest lucru.

S SINE Gândește-te la tine! Ești o ființă umană, cu gândurile și valorile tale. Trebuie să iei decizia imediat? Uneori, dacă nu ai suficient timp de gândire, poți lua decizii greșite. Dacă ai nevoie de timp pentru a te gândi, spune acest lucru.

- 2 Observă ilustrațiile. Stabilește care dintre recomandările pentru a lua o bună decizie sunt potrivite fiecărei imagini.
- 3 Citește situațiile următoare și stabilește ce decizii vei lua. Identifică normele morale pe care le respecti/încalci pentru a lua aceste decizii.

a) Este luna în care te-ai născut și trebuie să mergi la medicul de familie pentru evaluarea anuală. La ușa cabinetului așteaptă mulți pacienți. Afară este soare, iar prietenii tăi sunt plecați cu bicicletele. Să intri oare în față, fără să-ți aștepti rândul? Să te prefaci că nu te simți bine și ai o urgență? Să te programezi pentru altă zi?

b) Participi la primul concurs de atletism din viața ta, împreună cu foarte mulți colegi din școală și din clasă. La linia de start, mulți copii te împing, încercând să ocupe o poziție cât mai avantajoasă. În timpul cursei, vezi în față ta câțiva copii încercând să-și împiedice adversarii. Eugen, colegul tău, se împiedică, e la pământ și pare rănit serios la picior. Să te oprești să-l ajuți? Să-ți vezi mai departe de cursă ca să nu pierzi secunde prețioase? Eugen oricum a mai participat la alte concursuri, dar tu nu!

Reține!

- ▶ Normele morale fac parte din viața noastră. Ele au un rol foarte important în luarea deciziilor zilnice, în comportamentul nostru, în relațiile cu ceilalți.
- ▶ În timp ce respectarea regulilor comunității în care trăiești este vegheată de autoritățile statului (poliție, justiție), regulile morale se respectă voluntar.
- ▶ Nerespectarea regulilor morale nu se sancționează de către autorități, dar se sancționează de către celelalte persoane, prin dezaprobarea comportamentului.
- ▶ A respecta normele morale înseamnă a te integra în comunitatea din care faci parte.

Aplică!

- 4 Citește dialogul și decide cum vei reacționa. Stabilește după ce norme morale te-ai orientat pentru a lua decizia potrivită.

Hai, Sanda, nu te mai prefacă! Aruncă-ți o privire! Avem toate răspunsurile aici.

a) O, Mara, nu prea știi ce să faci! Se face târziu și nu am terminat toate exercițiile!

b) Mara, nu vreau să văd fițuica aceea! Pune-o la loc! Nu vreau să copiez.

c) Mara, eu nu fac așa ceva! Eu nu copiez!

- 5 **JOC** Pune în scenă, alături de încă trei colegi, un joc de rol bazat pe o situație în care se pune problema respectării normelor morale. Vă puteți inspira din poveștile clasice (*Cenușăreasa*, *Albă-ca-Zăpada*, *Frumoasa și Bestia* etc.) sau din viața reală. Joacă sceneta în fața clasei. Discută despre ce ai învățat, după fiecare joc de rol.

Decupați din ziare și reviste exemple de fapte bazate pe respectarea valorilor și a normelor morale ale locuitorilor comunității voastre. Discutați despre faptele care v-au atras atenția și ce ați învățat. Adăugați în *Jurnalul civic* desene sau mici povestiri despre faptele identificate.

Calendarul cetățeanului responsabil

Martie

În data de 27 martie se sărbătorește Ziua Mondială a Teatrului, sursă importantă de educație și informare pentru oameni.

Tu ce piese de teatru le recomanzi colegilor tăi?

Curiozități

Iată cum e bine să reacționezi când cineva face presiune asupra ta:

- Exprimă ceea ce simți!
- Nu spune: *Nu sunt sigur(ă)! Nu știu ce să fac!*
- Spune: *Nu vreau să fac acest lucru!*
- Repetă răspunsul tău în diferite forme: *Nu sunt de acord! Eu nu particip la așa ceva!*
- Folosește pronumele la persoana I, **EU**, atunci când dai un răspuns. Te referi astfel la cei vrei tu.

la atitudine!

Toată clasa este fericită că timpul călduros se apropie. Copiii fac planuri:

- *Mergem să facem baie în lac!*
 - *O să împrumut barca bunicului. Putem naviga!*
 - *Facem focul la marginea pădurii și pregătim ceva de mâncare!*
- Ce norme ar încălca acești copii dacă și-ar pune în practică planurile?

Info

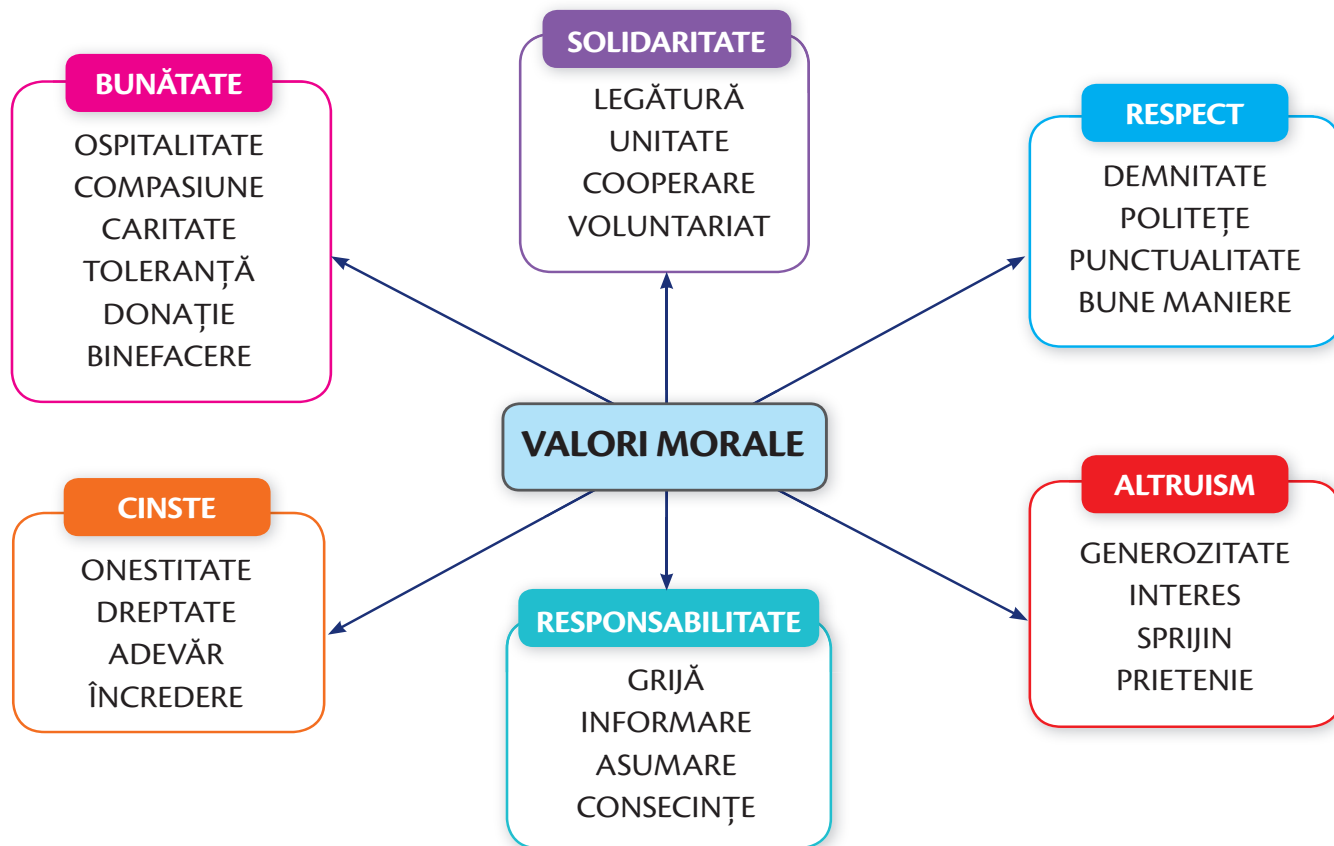
WWW Caută pe internet poezia *Dacă*, de Rudyard Kipling, și identifică valorile și normele morale pentru a deveni OM.

RECAPITULARE

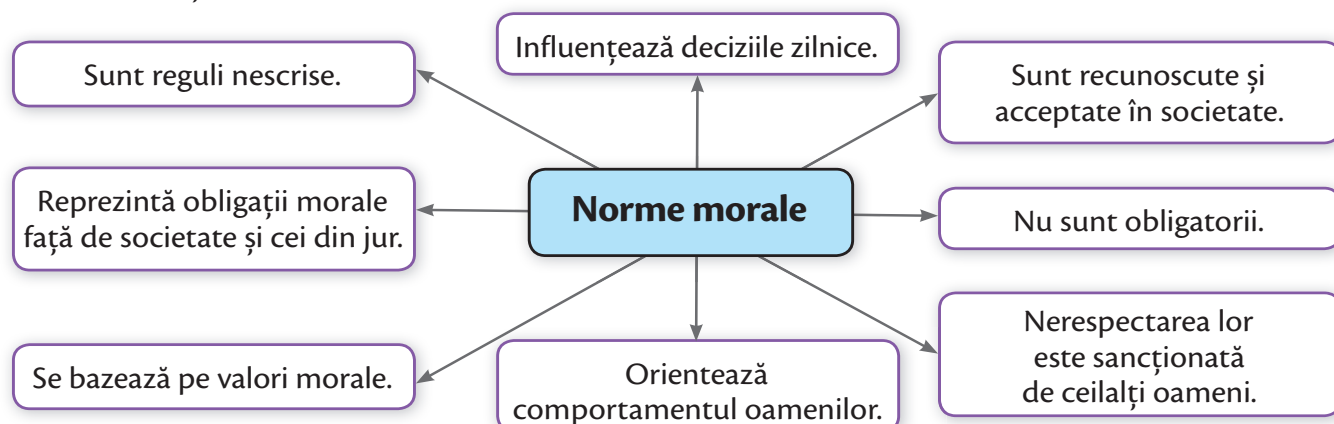
Valorile și normele morale în care cred

Îți amintești!

- 1 Discută despre fapte și comportamente din experiența de viață a ta și a colegilor tăi, care reflectă valorile morale din schema următoare:

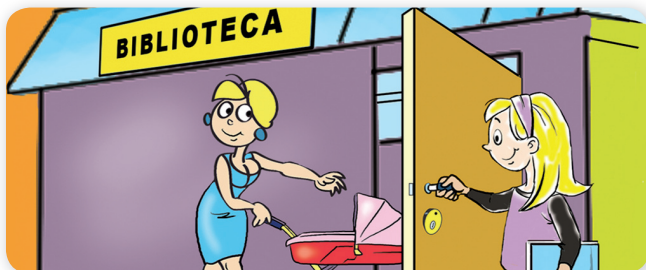

- 2 Recapitulează, cu ajutorul schemei următoare, ce reprezintă normele morale și care este rolul acestora în viața oamenilor.

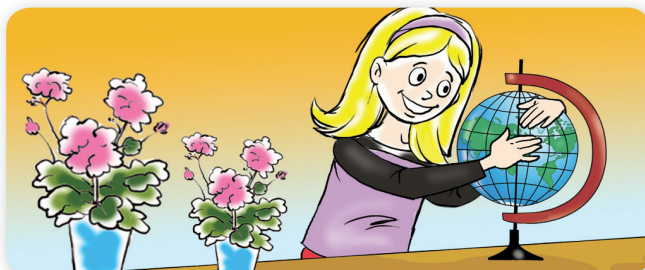

Aplică!

- 3 Identifică, în ilustrațiile următoare, normele morale pe care le respectă personajele și valorile morale evidențiate de comportamentul acestora. Găsește răspunsuri potrivite întrebărilor care însoțesc ilustrațiile.

- ▲ Ești o persoană binevoitoare? Ce bucurii mici, fără costuri, poți să faci în fiecare zi?

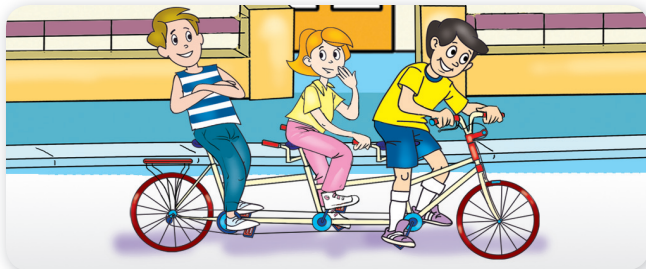
- ▲ Ești o persoană responsabilă față de mediu? Cum poți arăta acest lucru?

- ▲ Ești o persoană determinată și cinstită? Prin ce fapte dovedești acest lucru?

- ▲ Îți place să acționezi? Ce inițiativă este necesară în comunitatea ta?

- ▲ Ești o persoană altruistă? Cum se manifestă această calitate în relație cu prietenii tăi?

- ▲ Ești o persoană solidară cu cei aflați în nevoie? Împărtășește colegilor din experiența ta!

Calendarul cetățeanului responsabil

Aprilie

Pe data de 7 aprilie, în lume se sărbătorește Ziua Mondială a Sănătății. Această zi își propune sensibilizarea oamenilor cu privire la diverse probleme din acest domeniu: siguranța alimentelor, sănătatea organismului sau sănătatea publică.

Tu ești o persoană responsabilă în raport cu sănătatea ta?

Și tu poți!

- ✓ Să distingi binele de rău, cinstea de necinste, responsabilitatea de lipsa de responsabilitate, respectul de lipsa de respect, altruismul de egoism, solidaritatea de lipsa de solidaritate!
- ✓ Să iei decizii responsabile!
- ✓ Să respecti norme morale!
- ✓ Să-ți orientezi comportamentele după valorile și normele morale!
- ✓ Să fii altruist și solidar cu cei aflați în nevoie!

Info

Descoperă, în manualul digital, recomandări despre cum poți fi o persoană binevoitoare și respectuoasă.

EVALUARE

Cât am învățat?

1 Identifică valorile morale corespunzătoare comportamentelor prezentate:

- cinste • hărnicie • ajutor • altruism
- solidaritate • generozitate

- a) Un copil își rupe cornul pentru a-l împărți cu un alt copil.
- b) Un adult sare în apă pentru a salva o persoană de la înec.
- c) Un copil ajută un nevăzător cu baston să traverseze strada.
- d) Mai multe persoane construiesc o casă.
- e) Mai mulți copii greblează frunzele într-un spațiu verde.
- f) Un adult restituie obiectele pierdute proprietarului.

Am obținut calificativul ...

- FB – Am identificat 5-6 valori morale.
- B – Am identificat 3-4 valori morale.
- S – Am identificat 1-2 valori morale.

2 Bifează faptele pe care le consideri norme morale.

- a) Salută ironic colegii.
- b) Spune adevărul.
- c) Păstrează curățenia în spațiul public.
- d) Minte pentru a evita consecințele negative.
- e) Discriminează persoanele cu dizabilități sau pe cele din alte grupuri etnice.
- f) Salută respectuos persoanele cunoscute.
- g) Vorbește agresiv cu cei mai mici.
- h) Respectă toate regulile grupului din care face parte, oricare ar fi acestea.
- i) Respectă punctualitatea.

Am obținut calificativul ...

- FB – Am identificat 3-4 norme morale.
- B – Am identificat 2 norme morale.
- S – Am identificat mai mult de 4 sau mai puțin de 2 norme morale.

3 Completează trăsăturile morale pe care trebuie să le aibă un conducător:

L
O
N
D
U
C
Ă
T
O
R
 neînfricat
 D
 U
 C
 Ă
 T
 O
 R

Am obținut calificativul ...

- FB – Am identificat 7-9 trăsături morale.
- B – Am identificat 4-6 trăsături morale.
- S – Am identificat 2-3 trăsături morale.

4 Recunoaște despre ce valori morale este vorba în fiecare dintre proverbele următoare:

- a) Cine împarte parte-și face.
- b) Lucrul odată început e pe jumătate făcut.
- c) Punctualitatea-i politețea regilor.
- d) A fost prins cu cioara vopsită.

Am obținut calificativul ...

- FB – Am identificat 3-4 valori morale.
- B – Am identificat 2 valori morale.
- S – Am identificat o valoare morală.

5 Scrie cum procedezi în fiecare dintre situațiile următoare, în concordanță cu valorile și normele morale în care crezi.

- În localitatea ta s-a rupt un baraj. Există pericol de inundație.
- Este ajunul Anului Nou și aștepti musafiri. Știi că pe stradă este un bătrân care locuiește singur.
- Mama și tata au foarte multe de făcut pentru că abia v-ați mutat în casă nouă. Pe tine te cheamă copiii la joacă.
- Colegul tău de bancă îți cere în pauză să-i dai caietul pentru a copia tema, pentru că el nu a avut timp să o facă.
- În comunitatea ta este așteptată o delegație de copii și profesori din Austria, pentru un schimb cultural.
- Colegii din clasă distribuie fotografii de familie ale altor colegi, pe internet.

Am obținut calificativul ...

- FB – Am propus 5-6 soluții corespunzătoare.
- B – Am propus 3-4 soluții corespunzătoare.
- S – Am propus 1-2 soluții corespunzătoare.

6 Selectează răspunsul corespunzător fiecărei afirmații.

- Unul dintre copiii din clasa ta este ironizat pentru că este nou-venit în școală.
 - Nu te afectează pe tine, așa că stai deoparte.
 - Îl ironizezi și tu, pentru că, altfel, îți este teamă că vei fi și tu ironizat.
 - Îi iei apărarea și explici colegilor cum trebuie să procedeze.
- Constați că una dintre prietenele tale te-a mințit în legătură cu temele de la școală.
 - Consideri că a fost o neînțelegere și treci cu vederea situația.
 - Îi ceri să discutați despre consecințele minciunii într-o relație de prietenie.
 - Decizi să rupi relația de prietenie.
- Un coleg din școală a fost implicat într-un accident rutier și are nevoie de transfuzii de sânge de grupa 0.
 - Le povestești părinților și îi rogi să meargă să doneze sânge.
 - Nu te privește, pentru că nu este un coleg de clasă.
 - Te gândești că trebuia să fie mai atent.
- Este primăvară și în comunitate se anunță că va avea loc o campanie de împădurire.
 - Te pregătești să participi cu întreaga familie.
 - Nu te interesează să participi, ai plantat și anul trecut.
 - Consideri că este datoria autorităților.

Am obținut calificativul ...

- FB – Am identificat 4 răspunsuri corecte.
- B – Am identificat 2-3 răspunsuri corecte.
- S – Am identificat un răspuns corect.

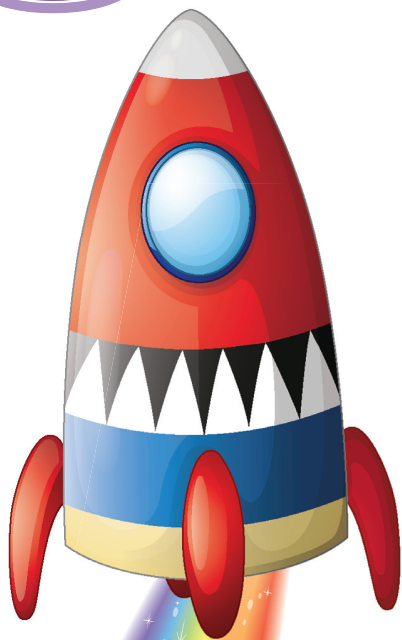

PROIECT

Apreciază cum s-a defășurat proiectul „Responsabili pe internet”.

Stabilește dacă:

- ați participat cu interes la activități;
- sunteți mulțumiți de rezultatele muncii voastre;
- ați primit ajutorul pe care îl așteptați;
- ați adus informații noi copiilor și adulților;
- proiectul a fost bine primit în comunitate.

REFLECTEZ!

Gândește-te la ce ai învățat pe parcursul acestei unități, apoi răspunde la întrebări.

▶ Care este cel mai important lucru pe care l-ai învățat?

.....

.....

.....

▶ Ce trăsături morale te caracterizează?

.....

.....

.....

▶ Care sunt valorile morale după care îți conduci viața?

.....

.....

.....

▶ Ce norme morale respecti în fiecare zi?

.....

.....

.....

▶ Ce atitudine ai față de cei care nu respectă normele morale ale grupului?

.....

.....

.....

▶ Cine este modelul tău în viață?

.....

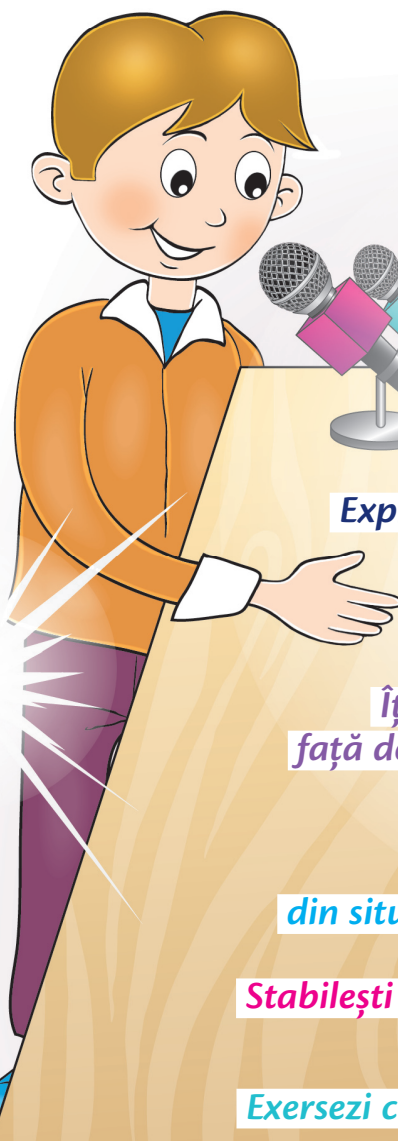
.....

.....

START!

ÎN DIRECT..

COMPORTAMENTE MORAL-CIVICE

Explorezi comportamente moral-civice.

Îți evaluezi comportamentele moral-civice.

Îți manifesti acordul sau dezacordul față de comportamente prosoziale/antisociale din mediul cunoscut.

Interpretezi comportamente din situații de viață familiare și din locuri publice.

Stabilești direcții de schimbare a comportamentului în anumite situații.

Exersezi comportamente moral-civice responsabile.

PROIECT

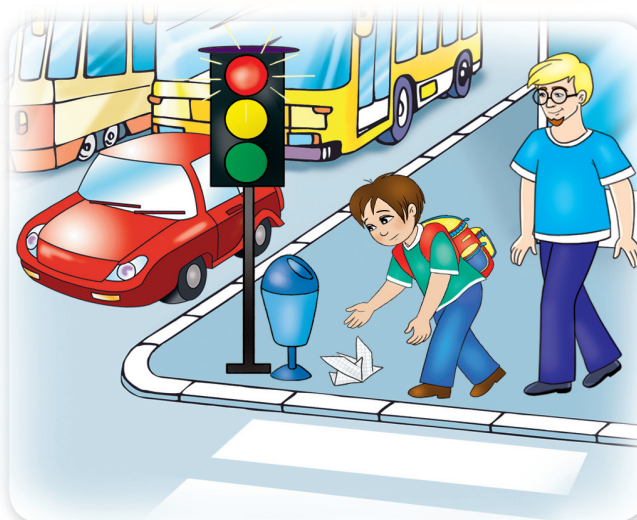
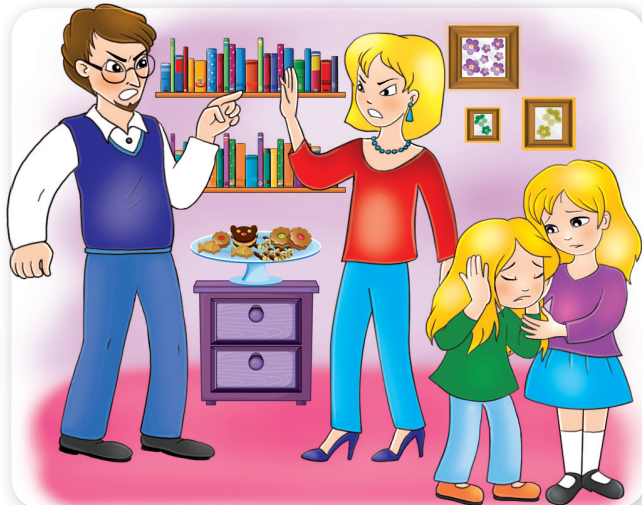
„Reciclăm și re folosim, din grijă pentru mediu”

Participă la derularea proiectului „Reciclăm și re folosim, din grijă pentru mediu”, împreună cu ceilalți colegi. Descoperă, în paginile 52-53, cum poți organiza acest eveniment.

Cum mă comport zi de zi?

Descoperă!

1 Observă ilustrațiile, apoi răspunde la întrebări.

DICȚIONAR

- *comportament*: acțiune, faptă, obicei, manifestare, reacție la diferite situații din jur
- *cotidian*: zilnic
- *moral-civic*: referitor la învățături, comportamente, atitudini, drepturi admise și respectate de cetățenii unei comunități

- Ce comportamente sunt ilustrate în imaginile de mai sus?
- Ce valori morale au la bază aceste comportamente?
- Ce reguli respectă/încalcă persoanele din imagini?
- Care sunt comportamentele pozitive? Dar cele negative?
- Care consideri că sunt motivele care determină comportamentul pozitiv al copiilor? Dar pe cel negativ?
- Care dintre comportamentele ilustrate sunt practicate și de tine?

Reține!

- ▶ În fiecare zi, oamenii își îmbogățesc **viața moral-civică** prin exersarea comportamentelor în contexte diferite.
- ▶ Aceste comportamente se manifestă atât în familie, în grupul de prieteni, la școală, cât și în spații publice, precum: teatru, cinema, săli de concerte, expoziții, malluri, stadioane, tabere, parcuri, stradă, mijloace de transport, instituții publice, firme, companii etc.
- ▶ Viața moral-civică cuprinde un ansamblu de valori, norme, reguli, comportamente și atitudini care orientează oamenii în viața personală și socială.
- ▶ **Comportamentul moral-civic** presupune să fii respectuos, politicos, civilizat, generos, cinstit, altruist, amabil, tolerant, să manifesti solidaritate, să muncești cu hărnicie, să te implici în mod voluntar, să oferi ajutor, să ascuți, să ai încredere, să acționezi cu perseverență etc.
- ▶ O persoană este responsabilă atunci când își asumă propriile comportamente, potrivite sau nepotrivite, bune sau rele.

Aplică!

- 2 Discută, în pereche, pe baza întrebărilor, despre unul dintre comportamentele prezentate mai jos.
 - Zâmbește de fiecare dată când saluți!
 - Cooperează fără discriminare!
 - Fii tolerant, nu violent!
 - Exprimă-te în termeni politicoși!
 - Păstrează curățenia în jurul tău!
 - Acționează cu înțelegere și amabilitate!
- 3 Descrie, în cel puțin cinci enunțuri, cum ai învățat să fii respectuos în grupul de prieteni.
- 4 Prezintă împreună cu un coleg/o colegă un joc de rol despre un comportament moral-civic preferat în familie. Menționează de ce îți place, care este utilitatea lui și cum poți contribui la promovarea acestui comportament.
- 5 Identifică, într-un grup de cinci colegi/colege, o problemă de comportament din clasa ta. Găsește soluții pentru rezolvarea problemei și menționează resursele necesare.

Creează, într-un grup de cinci colegi/colege, un pliant cu recomandări pentru un comportament civilizată în spațiile publice din localitatea ta. Poți adăuga imagini din ziare și reviste. Prezintă-l într-o expoziție, apoi adaugă-l în *Jurnalul civic*.

Calendarul cetățeanului responsabil

Mai

Ziua Internațională a Radioului este sărbătorită, anual, pe data de 7 mai, încă din anul 1895. Sărbătoarea celebrează apariția primului aparat radio.

Ce recomandări ai face în calitate de invitat(ă) la o emisiune radio cu tema: De ce trebuie să ne purtăm civilizată?

Curiozități

- Cercetătorii au descoperit că, atunci când oamenii se îmbrățișează, devin mai comunicativi și mai dornici să interacționeze.
- Integrarea în grup și obținerea unor rezultate școlare mai bune sunt beneficii ale comportamentelor moral-civice.

la atitudine!

În școala ta sunt copii care nu sunt politicoși în relațiile cu ceilalți. Investighează cauzele care conduc la astfel de manifestări comportamentale.

Ce poți face pentru a-i ajuta?

Info

☐ Citește poezia *Face oricine ce vrea*, de Ana Blandiana, de la pagina 61, pentru a descoperi ce s-ar putea întâmpla dacă în societate fiecare s-ar comporta fără să țină seama de cei din jur.

Pentru că mie îmi pasă!

Descoperă!

- 1 Observă imaginile alăturate și identifică persoanele care, prin comportamentul lor, fac bine celor din jur.
- 2 Citește povestirea de mai jos, apoi răspunde la întrebări.

Rostul nectarului

după Vasile Poenaru

După numai câteva săptămâni de căldură molcomită, de primăvară, în luna mai, mărul se umplu de flori minunate, în culori fără număr, dulci și catifelate. Roiuri de fluturi și albine, atrase de strălucire, de polen și nectar, viscoleau printre frunze și petale.

— Ce frumoasă sunt! își tot spunea una dintre flori. Ce dulce îmi este nectarul! Ce parfumate faldurile petalelor! Ce moale și afânat polenul!

Și continua:

— Dar toți acești curtezani nepoftiți ce doresc? Înțeleg să mă admire, e normal, sunt atât de frumoasă! Numai s-o facă de departe, să mă stropească ușor cu rouă în zori și să stârnească din aripi o briză ușoară, când se face prea cald. Ce să caute între petalele mele, să-mi scuture polenul și să-mi sece izvorul nectarului?

Și așa, ori de câte ori un fluture amețit de admirație sau o albină neobosită se apropia, floarea își strângea repez petalele și se ascundea în sine.

Cu timpul, n-o mai căută nimeni. Iar nectarul i se amestecă în sevele hrănitoare și o otrăvi cu dulceața lui. Înainte de a fi smulșă de o pală de vânt, floarea mai avu timp să vadă merele în care suratele ei se transformaseră cu toatele. Atunci înțelese morala: *Nectarul trebuie să-l oferi celorlalți.* Dar era prea târziu.

- Cum caracterizezi floarea de măr? Cum se comportă ea?
- Cu ce fel de persoane din comunitatea ta se aseamănă floarea de măr?
- Ce simbolizează nectarul?
- Care este morala? Cum ai putea să o ajuți pe floarea de măr să înțeleagă învățătura desprinsă din povestire?

DICȚIONAR

- *empatie*: capacitatea de a înțelege ceea ce simte altă persoană

Reține!

- ▶ **Comportamentul prosocial** reprezintă acțiuni, fapte motivate de dorința de a face bine celui alt, fără a aștepta câștiguri personale. Comportamentele prosoziale intră în categoria faptelor bune.
- ▶ **Comportamentele de ajutorare, toleranță, cooperare, voluntariat** sunt mai frecvente atunci când oamenii se simt bine. În consecință, aceștia devin mai miloși și mai dispuși să acorde suport celor aflați în nevoie.
- ▶ Iată câteva exemple de comportamente prosoziale: să oferi informații, să împrumuți, să acționezi pentru ajutorarea celor din jur (familie, prieteni, rude, vecini, colegi, persoane din comunitatea apropiată, din alte țări), să-i ascuți pe cei care au probleme, să te implici pentru a le face viața mai bună!

Aplică!

- 3 Prezintă cinci calități/abilități sau alte lucruri pe care ești pregătit(ă) să le dăruiești celorlalți sau comunității, fără să aștepți recompense.
- 4 Discută, în grup, despre cum poți ajuta un coleg sau un vecin nou-venit să se integreze în comunitatea ta.
- 5 Prezintă, în grup, ce crezi că este bine să faci în două dintre situațiile prezentate mai jos, alese prin tragere la sorți:
 - În comunitate sunt multe familii sărace.
 - Pe străzi, curățenia lasă de dorit.
 - Persoanele din localitate nu au acces la servicii medicale.
 - Sunt puține evenimente culturale în comunitate.
 - Când se întâlnesc, oamenii nu salută și nu folosesc formule de politețe: *Te rog!* sau *Mulțumesc!*
 - La școală sunt mai mulți copii care nu-și fac temele zilnic.
 - Nu există grijă pentru spațiul verde.
 - Persoanele cu dizabilități nu sunt încurajate să participe la evenimentele comunității.
- 6 Stabilește care dintre următoarele tipuri de comportamente prosoziale sunt potrivite situațiilor descrise la exercițiul anterior.

ajutorare

cooperare

toleranță

voluntariat

sprijin

Propune o competiție între clase la nivelul întregii școli, cu tema *O școală sigură și frumoasă*. Confeționează, în grup, o machetă din materiale reciclabile. Adaugă în *Jurnalul civic* atât fotografii cu cele mai reușite machete, cât și imagini din timpul confecționării acestora.

Calendarul cetățeanului responsabil

Mai

8 mai este data care marchează *Ziua Internațională a Crucii Roșii*. Această dată amintește de ziua de naștere a fondatorului, omul de afaceri elvețian Henry Dunant. Misiunea Crucii Roșii este sănătatea oamenilor, respectul față de ființa umană, fără discriminare. Crucea Roșie numără peste 100 de milioane de voluntari în întreaga lume.

Ai participat, în școala și în comunitatea ta, la acțiuni de voluntariat? În ce situații?

Curiozități

- Activitățile prosoziale sunt esențiale pentru bunăstarea personală și a comunității.
- Înțelegerea, comunicarea cu ceilalți și implicarea în ajutorarea acestora ne fac mai buni și totodată contribuie la reducerea nivelului de stres.

Vocea copiilor

Afișează, la panoul *Vocea copiilor*, mesaje prin care, împreună cu ceilalți colegi din școală, să încurajezi acțiunile de voluntariat pentru localitatea ta.

*Implică-te, nu sta deoparte!
Fii solidar cu ceilalți!*

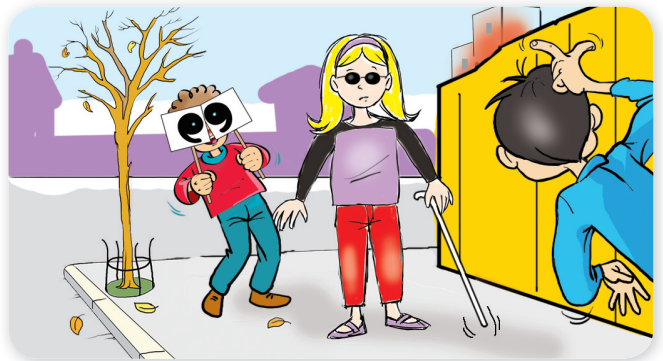
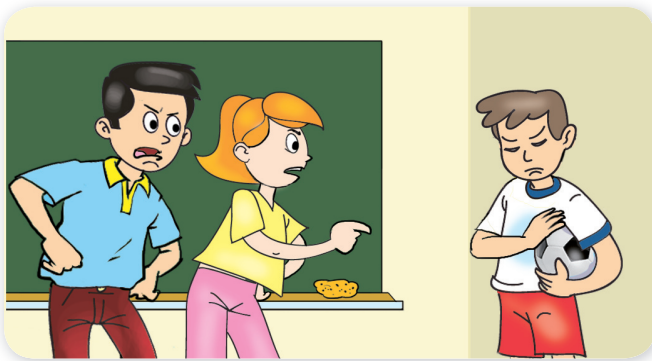
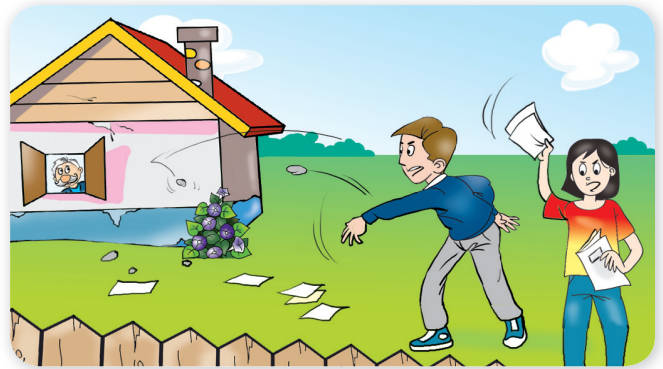
Info

Recitește povestirea *Lenea și Prostia*, de Elia David, de la pagina 60. Identifică personajul care reprezintă o importantă sursă pentru comportamentele prosoziale.

Furtuna comportamentelor antisociale

Descoperă!

1 Observă imaginile, apoi răspunde la întrebări.

DICTIONAR

- *comportamente antisociale*: acțiuni împotriva regulilor de conviețuire civilizată
- *vandalism*: distrugerea bunurilor și a valorilor

- Ce comportamente sunt prezentate în ilustrațiile de mai sus?
- Cine consideri că sunt agresorii? Dar victimele? Cum se simt acestea?
- Ce valori și norme morale sunt încălcate?
- Care sunt consecințele nerespectării regulilor?
- Ce ai face dacă ai participa la astfel de întâmplări? Ce le-ai spune celor care agresează? Dar celor care sunt agresați?

Reține!

- ▶ **Comportamentele antisociale** sunt acele fapte și acțiuni prin care sunt încălcate, în mod intenționat, regulile și valorile unei persoane sau ale unei comunități.
- ▶ Comportamentele antisociale au efecte negative asupra celorlalți.
- ▶ **Comportamentele conflictuale, agresive sau violente** fac parte din categoria comportamentelor antisociale și se manifestă prin amenințări, intimidări, insulte, jigniri, discriminări, răniri, loviri, distrugeri de obiecte (vandalism), abuzuri, cu urmări atât la nivel fizic, cât și psihic. Furtul de date sau de informații este considerat un comportament antisocial.
- ▶ **Comportamentele agresive** presupun să faci rău altora – persoane, animale sau grupuri.

Aplică!

- 2 Informează-te, pe internet, din ziare sau reviste, despre diverse acte de violență produse în școli: echipamente distruse, vandalism, insulte, agresivitate față de elevi și profesori. Convinge un agresor imaginar să renunțe la astfel de comportamente printr-o scrisoare de cel puțin șase enunțuri.
- 3 Exprimă-ți acordul sau dezacordul în legătură cu situațiile următoare. Menționează ce ai face dacă ai fi în locul personajelor, pentru a depăși aceste momente.

Din senin, pe holul școlii, Maximilian, colegul tău, lovește un copil de clasa I.

Pentru că a pierdut meciul, Paul adresează jigniri celorlalți parteneri de joc.

Simona aruncă laptopul pe jos, pentru că tatăl i-a interzis să-l utilizeze.

Bogdan o minte pe sora lui că a luat FB la matematică.

Șoferul unei mașini reușește să evite în ultimul moment accidentarea unui copil care traversează neregular.

La o petrecere de copii, câțiva adulți fumează.

Într-un grup de 5-6 colegi/colege, confecționează, din hârtie colorată, pandantive florale pe care sunt scrise cuvinte-cheie pentru reducerea sau diminuarea comportamentelor antisociale din școala și comunitatea ta. Păstrează în *Jurnalul civic* cele mai votate creații.

Calendarul cetățeanului responsabil

Mai

Începând cu anul 1978, *Ziua Internațională a Muzeelor* este sărbătorită în 18 mai. Această zi îți propune să evidențieze rolul muzeelor în păstrarea și promovarea patrimoniului cultural.

Crezi că ar fi oportun ca, în școala sau comunitatea ta, să se înființeze un muzeu al faptelor bune sau un muzeu al comportamentelor antisociale?

Curiozități

- Comportamentele antisociale sunt mai frecvente în mediul urban decât în mediul rural și mai des întâlnite la băieți decât la fete.
- Aceste comportamente sunt un rezultat al unei imagini de sine negative.

Cum se prezintă starea de fapt în școala ta?

la atitudine!

Tocmai ai aflat că un coleg de clasă este respins de partenerii săi de joacă. Aceștia au lansat mesaje de amenințare la adresa lui.

Ce părere ai? Cum procedezi? Cine te va ajuta?

Info

☐ Citește fragmentul *Din anii de școală ai lui Nicolae Bălcescu*, de Ion Ghica, de la pagina 62, pentru a afla cum se manifestau abuzul și violența în urmă cu 50 de ani.

Schimbarea începe cu mine!

Descoperă!

- 1 Citește textele, apoi rezolvă cerințele.

Întâmplări

Pe strada mea La mine pe stradă sunt mulți copii, mai mici și mai mari, în total, cam douăzeci. Violeta, un fel de lideră a grupului, ne-a spus mereu: „Suntem prieteni adevărați! Să ne înțelegem bine, să fim politicoși, să ne respectăm, să ne ajutăm reciproc!” Mesajul Violetei era clar. Dar s-a petrecut ceva... Răzvan a locuit o vreme în străinătate. Acum a revenit în România și locuiește numai cu bunicii. Nouă ne place să jucăm fotbal, fete și băieți, deopotrivă. În timpul meciului, Mara l-a jignit pe Răzvan, strigându-l: „Străinule!”. Nu a lipsit mult și s-au luat la bătaie. Din nefericire, am asistat neputincioși la această scenă. Cum să reacționăm? Cum să intervenim?

În clasa mea În urmă cu o săptămână, în clasa mea s-a petrecut o întâmplare neașteptată. Ionuț, un coleg de clasă, nu-l plăcea pe Matei, deoarece acesta câștigase un premiu la un concurs pe teme ecologice. Ca să-l pună într-o situație nefavorabilă, Ionuț i-a ascuns notițele ultimului proiect, tocmai când Matei și echipa lui intenționau să le depună pentru următorul concurs. Din acest motiv, spre dezamăgirea tuturor copiilor care au muncit la proiect, echipa lui Matei a fost descalficată. Fapta lui Ionuț a fost descoperită și a avut consecințe neplăcute: discuții aprinse, certuri și indignarea întregii echipe. În urma acestor evenimente, pentru că eram prieten cu amândoi, am încercat să găsc o soluție pentru ca astfel de comportamente să nu se mai repete. Am cerut și părerea părinților mei: ce aș putea face în viitor, astfel încât, în clasa mea, să nu mai existe conflicte?

DICȚIONAR

- *calomnie*: afirmație răuvoitoare și neadevărată, spusă în public
- *insultă*: act împotriva demnității persoanei
- *oportunitate*: ocazie, situație favorabilă, condiție prielnică
- *schimbare*: modificare (în bine sau în rău), evoluție, transformare, înlocuire

- Precizează care sunt comportamentele nepotrivite prezentate în cele două întâmplări.
- Propune cel puțin două soluții de schimbare a comportamentelor personajelor.
- Imaginează-ți o lume în care comportamentele pro-sociale sunt predominante. Din această perspectivă, schimbă întâmplările prezentate.
- Spune ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista posibilitatea ca oamenii, copii și adulți, să-și schimbe comportamentele.

Reține!

- ▶ Comportamentele se schimbă cu scopul de a progresa și a deveni mai buni, mai cooperanți, mai civilizați. Schimbarea unui comportament este un proces care are nevoie de timp.
- ▶ Pentru schimbarea comportamentelor este necesar un plan concret de acțiune, care să răspundă la întrebările: *De ce? Ce? Care? Unde? Când? Cine? Cum?*
- ▶ **Comportamentele de cooperare** ajută schimbarea. Tu poți schimba comportamentul unui prieten prin laude, recompense, încurajări, sugestii. De exemplu: fă-i un cadou, invită-l la ziua ta, laudă-l pentru un lucru deosebit, arată-i că este special, cheamă-l în grup, spune-i că ai încredere în el.

Aplică!

- 2 Continuă enunțurile, evidențiind moduri de schimbare a stării de fapt.
 - Ca să nu mai copieze la teste, ar fi bine...
 - Pentru că întotdeauna este aglomerat în autobuz, trebuie...
 - Spațiile verzi din localitatea mea sunt puține, așa că...
 - Copiii nu fac sport. Oare...
 - Simt o mare supărare, nu am prieteni, deci...
 - Deoarece oamenii nu păstrează străzile curate...
 - Echipamentul din cabinetul medical este învechit, așadar...
 - Dacă aș fi primar o săptămână, aș...
- 3 Realizează, în grup, o listă cu recomandări pentru schimbarea unui comportament antisocial într-unul bun, corect, util comunității.

- 4 Scrie o scrisoare către propria persoană despre ce ți-ar plăcea să schimbi la tine pentru a deveni un bun cetățean.
- 5 Participă la un joc de rol alături de un partener din clasă, prin care încerci să-l convingi să-și schimbe comportamentul necivilizat.

Desenează, în grup, un pod pe care să scrii cuvântul SCHIMBARE. Aducă scurte enunțuri despre beneficiile schimbării unui comportament necivilizat. Aducă desenul în Jurnalul civic.

Calendarul cetățeanului responsabil

Mai

În luna mai a fiecărui an, în ziua de 22, se sărbătorește Ziua Internațională a Biodiversității, iar pe 24 este celebrată Ziua Europeană a Păsărilor și a Parcurilor.

Cum sărbătorești aceste evenimente în școala și în comunitatea ta?

Curiozități

- Activitățile prosoziale sunt esențiale pentru bunăstarea personală și a comunității.

la atitudine!

- Dacă nu-ți place comportamentul tău sau al unei persoane cunoscute, cere ajutor pentru a învăța cum să procedezi. Vorbește cu părinții, un cadru didactic sau un consilier/psiholog școlar. În școala ta există un cabinet de consiliere? Care este rolul acestuia?

Vocea copiilor

Afișează, la panoul Vocea copiilor, bilete colorate cu recomandări pentru schimbarea comportamentului colegilor agresivi sau violenți.

- Respectă regulamentul școlar!
 - Fii împreună cu noi, într-o școală sigură, frumoasă și de încredere!

Info

Descoperă, în fragmentul *Cheia magică*, de Claudia Groza, de la paginile 62-63, soluții pentru schimbarea comportamentelor nedorite.

RECAPITULARE

În direct... Comportamente moral-civice

Îți amintești!

1 Grupează comportamentele enumerate mai jos în cele două categorii: *prosociale* și *antisociale*.

Aplică!

Comportamente moral-civice

Nu-mi pasă de ce cred
cei din jurul meu.

Distrug lucrurile celorlalți.

Ascult nevoile colegilor mei.

Am grijă de un bolnav.

Îmi cer scuze.

Păstrez curățenia.

Iau în batjocură profesorii.

Îmi invit colegii acasă.

Fac daruri cu bucurie.

Nu arunc resturi și hârtii pe jos.

Lovesc intenționat
pe cineva.

Mint că mi-am făcut temele.

Solicit ajutor în cazul în care
sunt atacat/atacată.

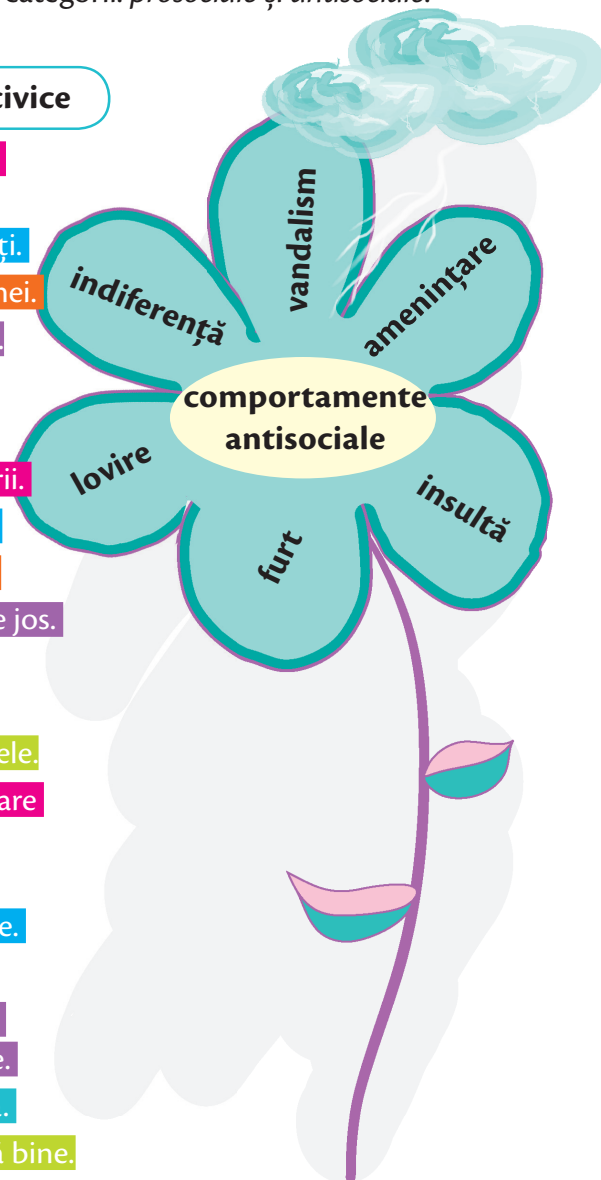
Îi ascult și îi respect
pe membrii familiei mele.

Obişnuiesc să fur.

Sar imediat în ajutorul
unui coleg cu probleme.

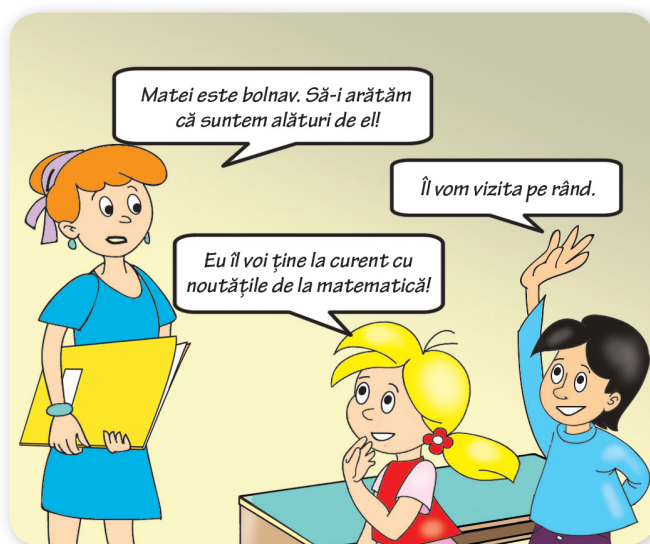
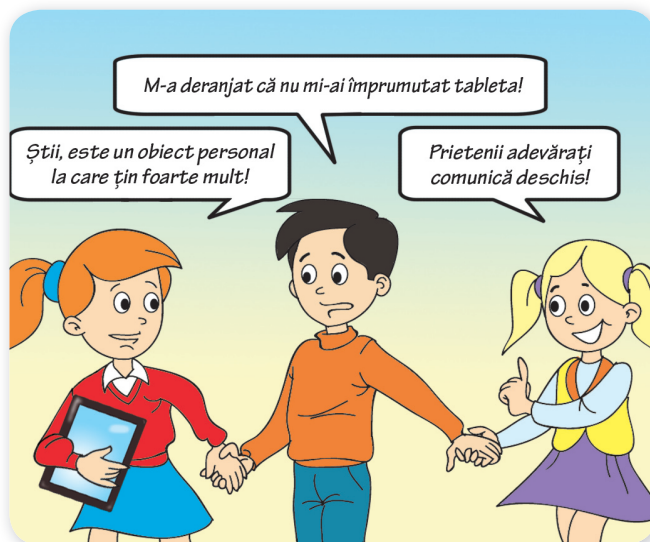
Sunt tolerant/tolerantă.

Râd de colegii care nu învață bine.

- 2 Propune recomandări pentru schimbarea a trei dintre comportamentele antisociale alese de tine, identificate în exercițiul anterior.
- 3 Alcătuieste un catren amuzant despre agresivitate, în care să folosești cel puțin trei dintre cuvintele: *soare, altruism, fairplay, albine, mașină*.
- 4 Realizează o listă în care prezinți cinci dintre cele mai importante comportamente moral-civice specifice comunității în care trăiești.

- 5 Citește benzile desenate. Denumeste comportamentele prosociale și antisociale. Propune recomandări pentru schimbarea comportamentelor nepotrivite.

Calendarul cetățeanului responsabil

Iunie

Ziua Internațională a Mediului se sărbătorește în data de 5 iunie, în peste 100 de țări. Unul dintre sloganuri este „Șapte miliarde de vise. O singură planetă. Consumă cu grijă!” Această zi promovează comportamentul civic responsabil față de mediu.

Ce activități ai putea iniția în comunitatea ta pentru celebrarea acestei zile?

Și tu poți!

- ✓ Să exersezi comportamente pozitive, în familie și în comunitate!
- ✓ Să fii generos cu ceilalți!
- ✓ Să ierți și să acorzi o nouă șansă!
- ✓ Să respecti drepturile celorlalți!
- ✓ Să încurajezi comportamentele prosociale!
- ✓ Să-ți asumi responsabilitatea propriilor comportamente!
- ✓ Să ai bune maniere!
- ✓ Să apelezi la ajutor pentru schimbarea unor comportamente inadecvate!

Info

- 🎧 Descoperă, în manualul digital, cum poți dezvolta comportamente prosociale, precum ajutorare și voluntariat.

EVALUARE

Cât am învățat?

Am obținut calificativul ...

- FB** – Am găsit 7-8 cuvinte potrivite.
- B** – Am găsit 4-6 cuvinte potrivite.
- S** – Am găsit 2-3 cuvinte potrivite.

1 Completează enunțurile în mod corespunzător.

- Întrajutorarea este un comportament _____, care presupune susținerea la nevoie a unei alte persoane.
- Nu orice tip de agresivitate, precum jocul de box sau rugbi, este un comportament _____.
- Sunt comportamente prosociale: _____, _____.
- Sunt comportamente antisociale: _____, _____.

2 Denumeste comportamentele ilustrate. Stabilește câte două consecințe ale acestor comportamente.

Am obținut calificativul ...

- FB** – Am denumit 3-4 comportamente și 2 consecințe pentru fiecare.
- B** – Am identificat 2 comportamente și câte 2 consecințe pentru fiecare.
- S** – Am identificat 1-2 comportamente și câte o consecință pentru fiecare.

3 Formulează enunțuri referitoare la comportamentele copilului, după model.

PROSOCIALE	ANTISOCIALE
Sunt solidar cu persoanele cu dizabilități.	Sorin sare ca ars când altcineva este lăudat.
O	O
C	C
I	I
A	A
L	L

Am obținut calificativul ...

- FB** – Am alcătuit 9-10 enunțuri potrivite, în funcție de categorie.
- B** – Am alcătuit 5-8 enunțuri potrivite, în funcție de categorie.
- S** – Am alcătuit 3-4 enunțuri potrivite, în funcție de categorie.

- 4 Precizează care sunt cele două probleme ilustrate și propune câte o soluție pentru schimbarea comportamentului copiilor.

Am obținut calificativul ...

- FB** – Am identificat cele 2 probleme de comportament civic și am propus câte o soluție pentru fiecare.
- B** – Am identificat cele 2 probleme de comportament civic și am propus o soluție.
- S** – Am identificat o problemă de comportament civic și am propus o soluție.

- 5 Selectează răspunsul corespunzător fiecărei afirmații.

- a) Când vreau să susțin un coleg, apelez la:
1. intimidare.
 2. încurajare.
 3. ignorare.
- b) Comportamentele prosoziale presupun:
1. ajutorare, voluntariat, cooperare.
 2. vandalism, voluntariat, toleranță.
 3. prietenie, conflict, agresivitate.
- c) Comportamentele antisociale se referă la:
1. prietenie, violență.
 2. vandalism, violență.
 3. conflict, ajutorare.
- d) Schimbarea comportamentelor necivilizate este benefică pentru:
1. persoană.
 2. comunitate.
 3. persoană și comunitate.
- e) Dacă o persoană din jurul tău este violentă, este bine:
1. să accepți situația.
 2. să devii și tu violent/violentă.
 3. să ceri ajutor sau să-i sugerezi să-și schimbe comportamentul.

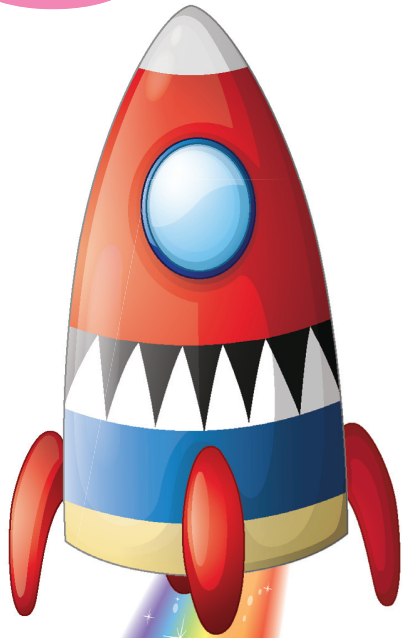
Am obținut calificativul ...

- FB** – Am identificat 5 răspunsuri corecte.
- B** – Am identificat 3-4 răspunsuri corecte.
- S** – Am identificat 1-2 răspunsuri corecte.

Apreciază cum s-a defășurat campania „Reciclăm și re folosim, din grijă pentru mediu”. Stabilește dacă:

- participanții s-au implicat în organizarea și derularea campaniei;
- s-a manifestat responsabilitate pe parcursul campaniei, prin asumarea sarcinilor de lucru;
- rezultatele obținute sunt conforme cu cele așteptate;
- efectele campaniei în comunitate sunt pe termen lung.

REFLECTEZ!

Gândește-te la ce ai învățat pe parcursul acestei unități, apoi răspunde la întrebări.

▶ Care este cel mai important lucru pe care l-ai învățat?

.....

▶ Ce comportament prosocial apreciezi în mod deosebit? Cum îl vei pune în practică?

.....

▶ Cum vei acționa de acum înainte când vei remarca în jurul tău comportamente antisociale?

.....

▶ Ce ai vrea să schimbi la comportamentele tale din familie, școală, grup de prieteni, comunitate?

.....

▶ Pe cine vrei să feliciți pentru comportamentul respectuos și civilizată?

.....

▶ Cui ai vrea să-i faci recomandări pentru schimbarea comportamentului? De ce?

.....

START!

MAI APROAPE DE EDUCAȚIA CIVICĂ

Manifești dragoste și atașament față de țara ta, prin cunoașterea tradițiilor și a obiceiurilor locale și naționale.

Te implici în rezolvarea unor probleme din comunitatea ta, ca bun român și european.

Explorezi drepturile copilului.

Respecți drepturile celorlalți copii.

Respecți valorile și normele morale în viața de zi cu zi.

Acționezi pe baza valorilor morale în care crezi.

Conștientizezi comportamentele prosoziale/antisociale în diferite contexte de viață.

Exersezi comportamente moral-civice responsabile.

Aplici norme de conduită în viața cotidiană.

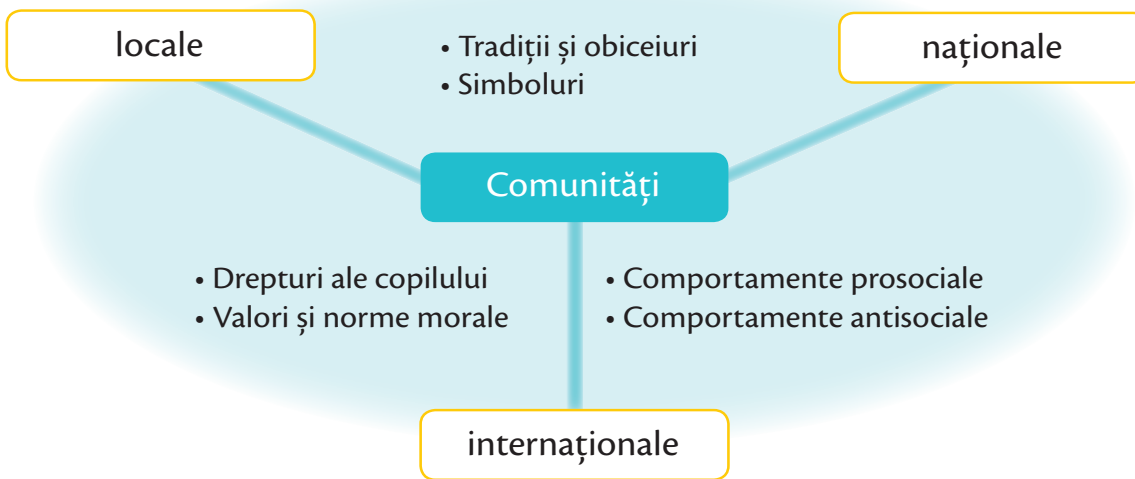
Manifești deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut.

RECAPITULARE FINALĂ

Beneficii pentru viața moral-civică

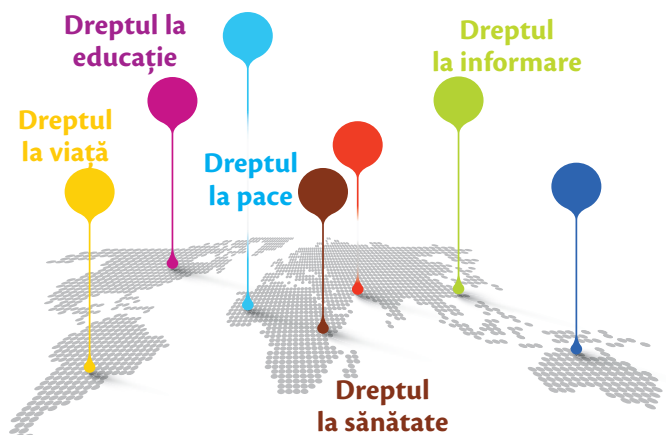
Îți amintești și aplici!

- 1 Reflectează asupra principalelor teme discutate pe parcursul clasei a IV-a, în cadrul orelor de educație civică.

- 2 Inventează, în grup, o nouă comunitate (o țară, un oraș, un sat), așa cum ai dori să fie.

- Găsește un nume cât mai original, precum: *Orașul cireșelor generoase, Satul cu reguli de aur, Țara copiilor civilizați.*
- Prezintă simbolurile comunității tale: drapel, zi, imn și stemă.
- Descrie obiceiuri și tradiții ale noii comunități.
- Stabilește cinci comportamente moral-civice pe care le practică oamenii din comunitate.
- Prezintă, sub formă de ghicitori, câteva drepturi ale copiilor, respectate în comunitatea imaginată de tine.

- 3 Scrie trei enunțuri prin care să promovezi România și, astfel, să-ți arăți dragostea și respectul față de ea.

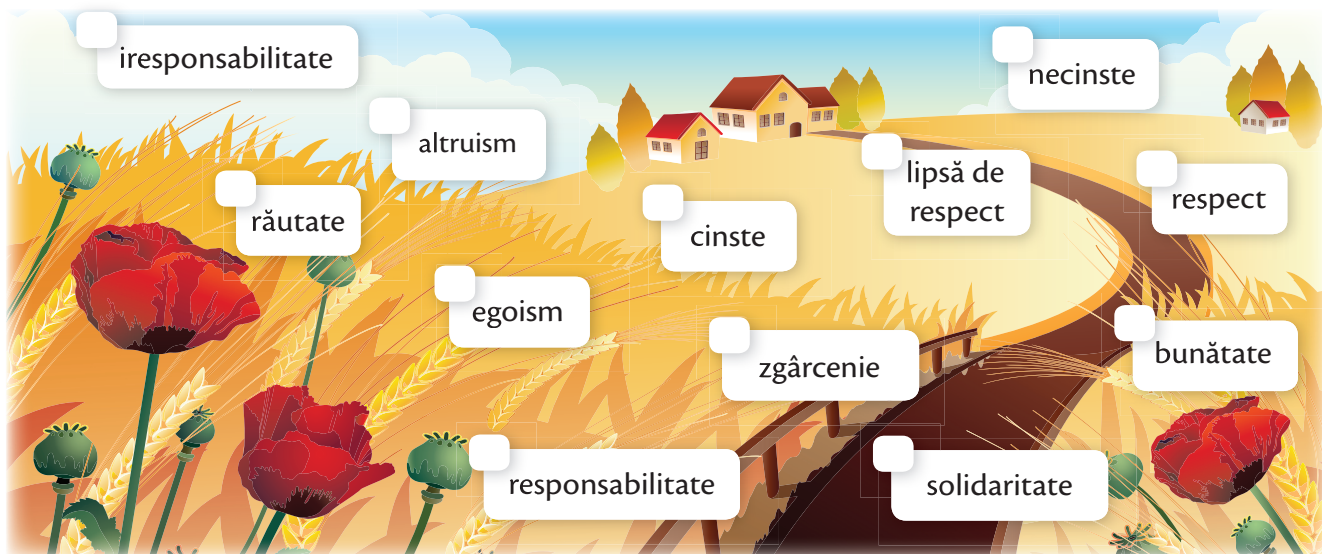
ROMÂNIA

Three horizontal bars for writing answers, each with a dashed line for text:

- Blue bar
- Yellow bar
- Red bar

- 4 Redactează o scrisoare sau un e-mail în care să le mulțumești părinților tăi pentru că îți respectă drepturile.

- 5 Selectează casetele care conțin valorile morale promovate în clasa sau în școala ta. Evidențiază aceste valori morale prin exemple concrete.

- 6 Elaborează un discurs de zece rânduri pe care să-l susții la Consiliul Europei de la Bruxelles. În acest discurs promovează cea mai importantă valoare morală a locuitorilor țării tale.
- 7 Realizează corespondența dintre fiecare valoare morală și comportamentul moral-civic potrivit.

solidaritate	sinceritate	responsabilitate	empatie	respect
Spune întotdeauna adevărul.	Este alături de cei care au nevoie de sprijin.	Manifestă amabilitate și politețe în relațiile cu ceilalți.	Își asumă și își îndeplinește sarcinile.	Înțelege și simte asemenea celor din jur.

- 8 Explică următoarea expresie din tezaurul popular, cu referire la valorile și normele morale:

Alege grâul din neghină!

- 9 Discută, în pereche, despre mesajele transmise de mari personalități ale lumii:

- Încearcă să nu devii o persoană de succes, ci, mai degrabă, una de valoare. (Albert Einstein)
- Oamenii sunt foarte fericiți să dăruiască. (Oscar Wilde)
- Mi-e prieten Platon, dar mai prieten mi-e adevărul. (Aristotel)

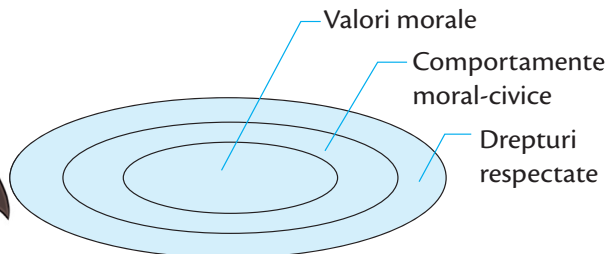
- 10 În drumul către școală, ai observat o conductă spartă. Apa curge și se risipește. Vrei să ajuți, așa cum ai învățat la ora de Educație civică. Enumeră cinci pași pe care îi faci astfel încât să contribui la remedierea situației.

RECAPITULARE FINALĂ

Schimbă în bine!

Îți amintești și aplici!

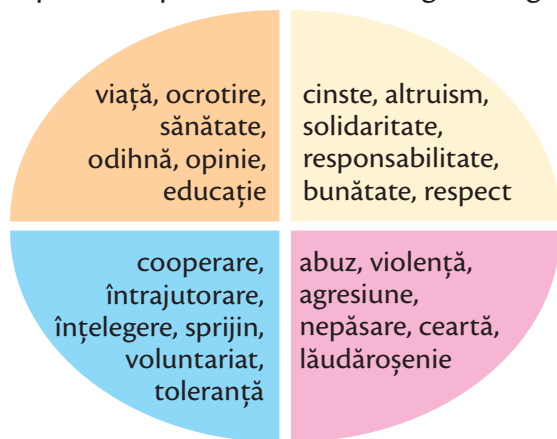
- 1 Prezintă portretul cetățeanului responsabil din comunitatea ta, având în vedere aspectele prezentate în graficul de mai jos.

- 2 Identifică, în grup, trei probleme importante din comunitatea ta și prezintă membrilor Consiliului Local soluții posibile.

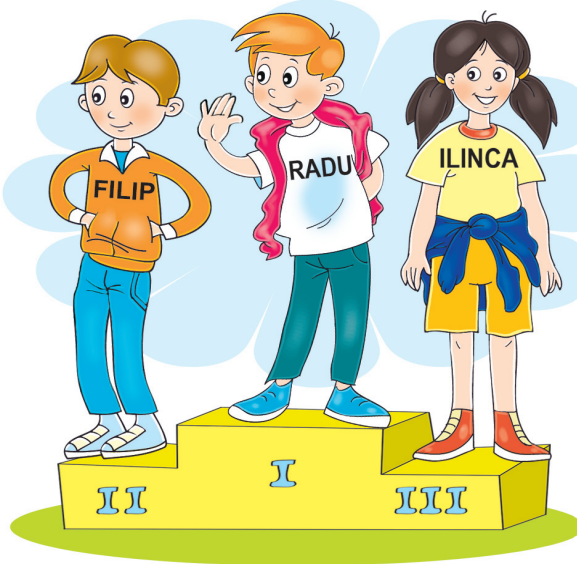

- 3 Selectează din cadranul următor câte două valori morale, comportamente civice și drepturi respectate, specifice fiecărei categorii de grupuri menționate în tabelul de mai jos.

Top moral-civic

În familia mea	
În grupul de prieteni	
La școală	
În comunitate	

- 4 Imaginează-ți că un grup puternic de oameni de afaceri vrea să investească în renovarea unui obiectiv turistic din localitatea ta/ județul tău/ țara ta. Prezintă obiectivul într-o manieră cât mai interesantă, astfel încât să obții finanțarea oferită de investitori.

5 Completează tabelul în mod corespunzător.

Comportamente /valori	Cuvinte cu sens asemănător	Cuvinte cu sens diferit
Bunătate		
Ajutorare		
Altruism		
Abuz		
Responsabilitate		
Cinste		
Sprijin		
Violență		

6 Ce crezi că s-a întâmplat mai departe? Continuă fiecare întâmplare prezentată, adăugând cel puțin cinci enunțuri.

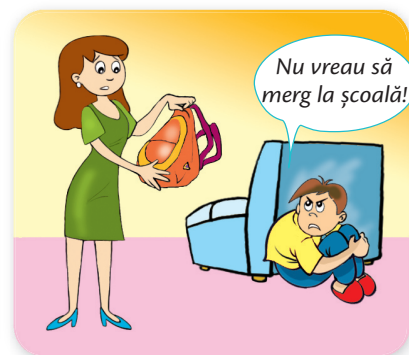
Ionuț, elev în clasa a IV-a, se întoarce de la școală. În fața lui, o doamnă în vârstă se pregătește să traverseze strada. Pare dezorientată și nesigură...

Copiii de clasa a IV-a doresc să strângă fonduri pentru plantarea unor copaci în curtea școlii. S-au gândit la...

O fată a postat injurii pe o rețea de socializare despre o colegă de clasă. Mai mulți copii au răspuns sub diferite forme. Tu...

7 Imaginează-ți o întâlnire fantastică dintre tine și un extraterestru. Ce ai vrea să afli de la el despre viața moral-civică a comunității în care trăiește? Stabilește o listă cu cele mai interesante cinci întrebări.

8 Adresează câte o scurtă scrisoare fiecărui personaj din imaginile de mai jos, cu scopul de a-l determina să-și schimbe comportamentul.

9 Propune cel puțin o recomandare pentru a schimba comportamentul copiilor aflați în situațiile următoare:

- Stă retras într-un colț.
- Nu salută.
- Fură din ghiozdanele copiilor.
- Îi place să mintă.
- Pe stradă vorbește urât.
- Fumează.
- Își bârfește colegii.
- Aruncă cu pietre în păsări.

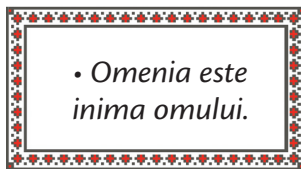
10 Selectează de pe internet, apoi prezintă un proiect de voluntariat care ți-a plăcut și pe care vrei să-l propui și tu în comunitatea ta.

EVALUARE FINALĂ

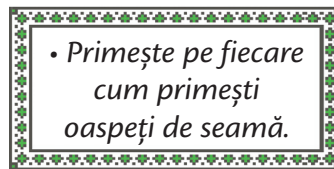
- 1 Scrie câte un exemplu despre ceea ce înseamnă să ai un comportament responsabil în fiecare dintre situațiile date.

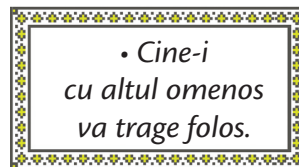
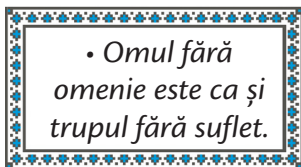
- 2 Realizează corespondența dintre proverbele prezentate mai jos și cele două tipuri de comportamente: prosociale și antisociale.

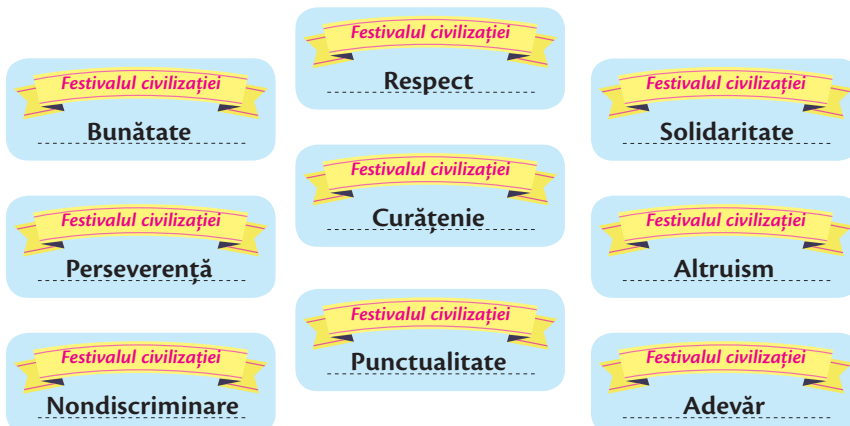
comportamente
prosociale

comportamente
antisociale

- 3 Prezintă câte o faptă corespunzătoare valorilor/comportamentelor morale prezente la Festivalul civilizației.

Cât am învățat?

Am obținut calificativul ...

- FB – Am găsit 8-10 exemple potrivite.
B – Am găsit 5-7 exemple potrivite.
S – Am găsit 2-4 exemple potrivite.

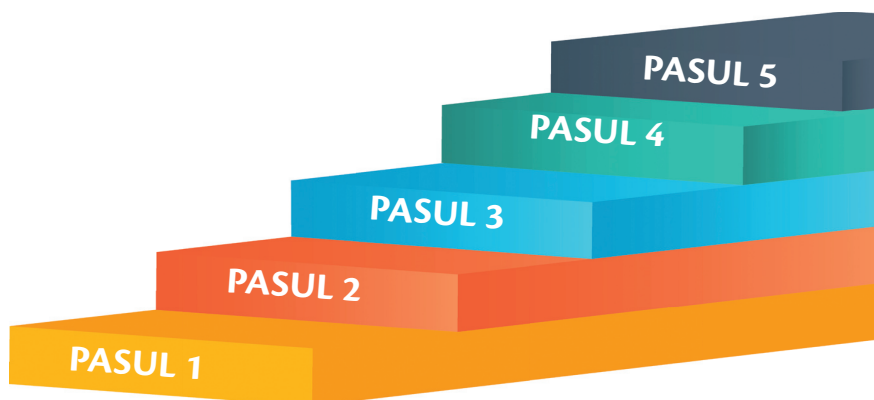
Am obținut calificativul ...

- FB – Am realizat corect 4 corespondențe.
B – Am realizat corect 3 corespondențe.
S – Am realizat corect 2 corespondențe.

Am obținut calificativul ...

- FB – Am prezentat 7-9 fapte potrivite, în funcție de categorie.
B – Am prezentat 4-6 fapte potrivite, în funcție de categorie.
S – Am prezentat 2-3 fapte potrivite, în funcție de categorie.

- 4 Propune un proiect pentru comunitatea ta. Găsește o denumire atractivă. Stabilește cinci pași pe care să-i urmezi.

- 5 Alcătuieste un eseu, de opt-zece enunțuri, despre un drept al copiilor, foarte important în opinia ta. Găsește un titlu potrivit.

- 6 Selectează răspunsul corespunzător pentru fiecare afirmație.
- Respeți simbolurile naționale pentru că:
 - ești obligat/obligată.
 - ești un bun român.
 - vei obține calificativul FB la educație civică.
 - Copiii respectă drepturile celorlalți copii, deoarece:
 - așa trebuie.
 - înțeleg consecințele nerespectării lor.
 - sunt impuse de adulți.
 - Comportamentele pro sociale sunt:
 - abuzive.
 - nefolositoare.
 - benefice pentru oameni și comunitate.
 - Ziua Națională a României se sărbătorește în amintirea datei de:
 - 22 Decembrie 1989.
 - 1 Decembrie 1918.
 - 1 Decembrie 1600.
 - Schimbarea comportamentelor necivilizate este:
 - necesară.
 - inutilă.
 - imposibil de realizat.

Am obținut calificativul ...

- FB** – Am identificat 4-5 pași și o denumire atractivă.
B – Am identificat 2-3 pași și o denumire atractivă.
S – Am identificat un pas și nicio denumire atractivă.

Am obținut calificativul ...

- FB** – Am alcătuit 8-10 enunțuri și am găsit un titlu potrivit.
B – Am alcătuit 5-7 enunțuri și am găsit un titlu potrivit.
S – Am alcătuit 2-4 enunțuri fără a găsi un titlu potrivit.

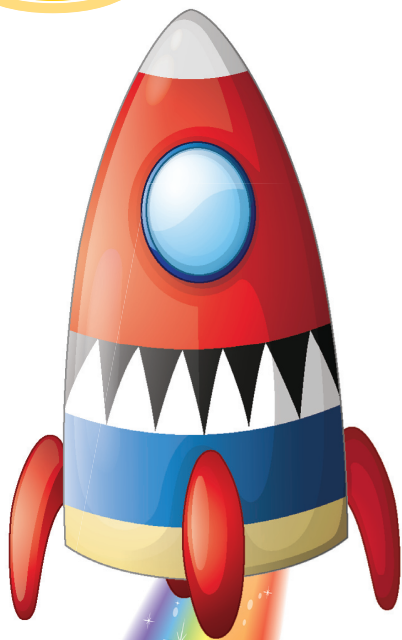
Am obținut calificativul ...

- FB** – Am identificat 5 răspunsuri corecte.
B – Am identificat 3-4 răspunsuri corecte.
S – Am identificat 2 răspunsuri corecte.

Consider că în acest an școlar, la ora de Educație civică am demonstrat că merit calificativul ____ .

REFLECTEZ!

Gândește-te la ce ai învățat pe parcursul acestui an școlar, apoi răspunde la întrebări.

▶ Care sunt cele mai importante trei lucruri pe care le-ai învățat?

.....

▶ Care este cea mai importantă valoare morală pe care o regăsești în clasa din care faci parte? Dar în familia ta?

.....

▶ Ce drept al copiilor vrei să promovezi?

.....

▶ Ce ai schimbat la tine și ce ai vrea să schimbi în continuare?

.....

▶ Pe cine vrei să feliciți în mod special pentru participarea la ora de Educație civică?

.....

▶ Ce mesaj transmiți copiilor care urmează să studieze această disciplină?

.....

START!

PROIECTELE

proapse în semestrul al II-lea vă ajută:

CAMPANIA

„RESPONSABILI PE INTERNET”

DE CE este nevoie de o campanie pentru a utiliza internetul cu responsabilitate?

Internetul oferă diverse modalități de a învăța lucruri noi și de a fi în legătură cu persoanele aflate la distanță, dar necesită foarte multă atenție. Această campanie trebuie să vină în sprijinul copiilor care navighează pe internet. Ea își propune să-i facă pe copii conștienți de potențialele pericole odată cu navigarea pe internet și să-i învețe să reacționeze corect în diverse situații.

CINE va organiza campania?

Campania va fi organizată de elevi (inclusiv o clasă de la nivelul gimnazial) și profesori (de preferință, un profesor de informatică), în colaborare cu părinții, membrii comunității locale, reprezentanții unor organizații neguvernamentale.

CÂND se va desfășura și **CÂT** timp va dura campania?

Campania se poate organiza oricând în timpul anului școlar, pe parcursul a două săptămâni.

UNDE se vor desfășura activitățile?

Activitățile se vor desfășura în cadrul școlii.

CUM se va organiza campania?

Campania presupune parcurgerea mai multor **etape** și a mai multor **activități**:

1. Etapa de informare

- Realizați o investigație în școală pentru a descoperi activitățile pe care le desfășoară elevii în mediul on-line: participă la diverse jocuri, discută cu prietenii, ascultă muzică, urmăresc videoclipuri, folosesc diferite website-uri pentru realizarea temelor, folosesc poșta electronică, distribuie fotografii.

2. Etapa de organizare

- Stabiliți scopul proiectului, cum doriți să acționați, care sunt activitățile pe care doriți să le organizați, cine vă poate sprijini, care sunt resursele de care aveți nevoie și cine coordonează proiectul.
- Precizați responsabilitățile fiecărui membru al echipei.

3. Etapa de implementare a campaniei

- Participați la ateliere de lucru, în care adulții (profesori, parteneri) oferă răspunsuri la probleme specifice, precum:

- Cum poți fi responsabil în mediul on-line?
- Cum poți să eviți ca persoane periculoase să intre în contact cu tine?
- În ce condiții poți să distribui fotografii sau filme?
- Cum poți fi un bun prieten on-line?
- Cum poți să-ți protejezi spațiul personal?
- Cum procedezi dacă cineva este agresiv cu tine în mediul on-line?

- Realizați fluturași cu informații de interes și distribuiți-le colegilor.

CUM apreciați că s-a desfășurat campania?

Discutați despre persoanele care v-au sprijinit, despre rezultatele obținute, despre ecoul în comunitate și efectele campaniei asupra copiilor.

Pentru a fi un bun prieten on-line, trebuie să gândești!

Pot să public fotografii și înregistrări video ale prietenilor mei?

- Dacă vrei să publici pe internet poze sau înregistrări cu alte persoane, în primul rând întreabă-le dacă sunt de acord cu acest lucru. Dacă persoanele respective nu sunt de acord, nu publica fotografiile și înregistrările.
- Dacă o fotografie pe care vrei să o publici este haioasă/amuzantă, gândește-te dacă ea va supăra/va întrista/va pune în dificultate pe cineva.

Ar trebui să fii prieten on-line cu toți cei care îmi cer să fim prieteni?

- Nu trebuie să fii prieten cu cei pe care nu-i cunoști. Ignoră cererea de prietenie primită sau trimite un mesaj politicos în care spui că ești prieten doar cu persoanele cunoscute.

RECICLĂM ȘI REFOLOSIM, DIN GRIJĂ PENTRU MEDIU

DE CE este nevoie să reciclăm și să refoșim în comunitatea noastră?

Pentru a produce lucruri noi, se consumă foarte multă energie. Tot procesul prin care se realizează lucruri noi consumă energie electrică și combustibil, dar eliberează și gaze în atmosferă. Acestea poluează și cauzează încălzirea globală, care afectează sănătatea planetei și a locuitorilor ei. Când refoșim lucrurile și le reciclăm, economisim energie.

CINE va organiza evenimentul?

Evenimentul va fi organizat de elevi și profesori, în colaborare cu părinții, membrii comunității locale, reprezentanții unor organizații neguvernamentale pentru protecția mediului sau alte persoane interesate.

CÂND se va desfășura și **CÂT** timp va dura proiectul?

Proiectul se poate organiza oricând în timpul anului școlar, pe parcursul unei luni. Unele activități se pot prelungi pe parcursul întregului an școlar.

UNDE se vor desfășura activitățile?

Activitățile se vor desfășura atât în familie și în școală, cât și în comunitate: pe stradă, în parcuri, în zonele deschise și cu vizibilitate mare pentru locuitori.

CUM se va organiza evenimentul?

Proiectul presupune parcurgerea mai multor **etape** și a mai multor **activități**:

1. Etapa de informare

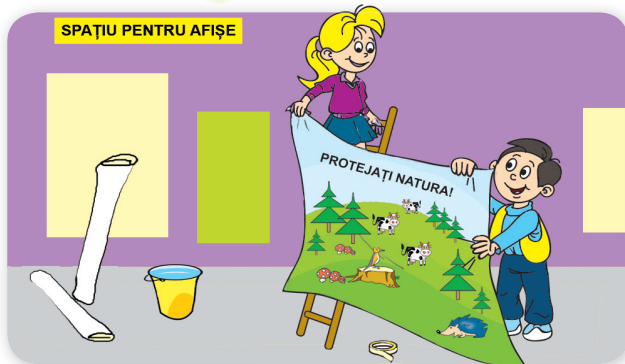
- Identificați în comunitatea voastră dacă există posibilitatea de a recicla diverse materiale: sticla, plasticul, hârtia și cartonul, metalele.
- Dacă există containere de colectare selectivă a materialelor, semnalizați locurile unde sunt amplasate.
- Dacă nu există containere, realizați demersuri la Consiliul Local, cu ajutorul unor organizații preocupate de mediu, pentru achiziționarea și amplasarea lor.

2. Etapa de organizare

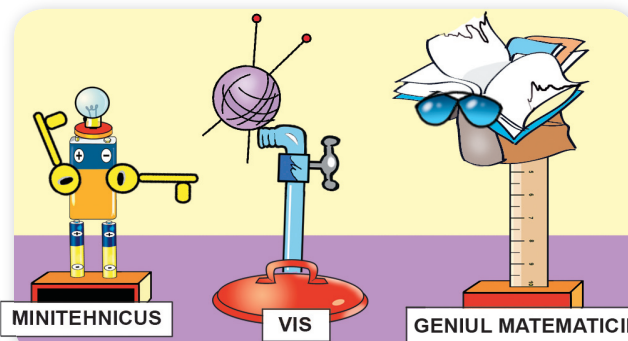
- Stabiliți scopul proiectului, cum doriți să acționați, care sunt activitățile pe care doriți să le organizați, cine vă poate sprijini, care sunt resursele de care aveți nevoie și cine coordonează proiectul.
- Obțineți acordul Consiliului Local pentru derularea proiectului.

3. Etapa de implementare a proiectului

- Derulați activitățile propuse. Acestea pot fi:
 - Creați insigne cu simbolul de reciclare și oferiți-le celor care se implică în proiect.
 - Amplasați afișe în spațiile din comunitate pentru a fi observate de cât mai mulți locuitori.
 - Inițiați mici cercetări în legătură cu obiectele de plastic utilizate în gospodărie sau la școală. Câte obiecte de plastic sunt la baie, la bucătărie sau în sala de clasă? Câte din obiectele cumpărate se împachetează în plastic? Propuneți modalități de reducere a consumului de plastic. Promovați soluțiile găsite.
- Realizați afișe de informare și sensibilizare a opiniei publice, cu privire la activități de reciclare și refolosire.
- Demarați o acțiune, pe parcursul unei săptămâni/luni, pentru colectarea hârtiei folosite, care nu mai este necesară în clasă și în școală. Colectați hârtia în cutii pentru a fi reciclată. Promovați, în rândul colegilor, părinților și al comunității, numărul de kilograme de hârtie colectată într-o săptămână/lună și modalitățile de reducere a consumului de hârtie.

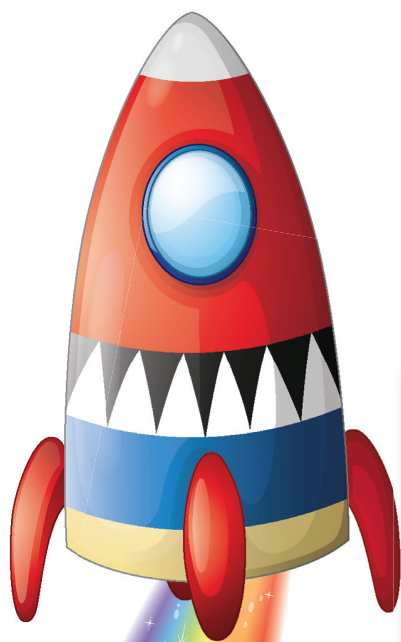
- Expuneți în comunitate obiectele de artă realizate din materiale reciclabile.

CUM apreciați că s-a desfășurat evenimentul?

Discutați despre persoanele care v-au sprijinit, despre rezultatele obținute, despre eoul în comunitate și despre cum ați reușit să reduceți consumul de plastic și hârtie.

REFLECTEZ!

Gândește-te la experiența pe care ai dobândit-o pe parcursul derulării proiectelor din semestrul al II-lea, apoi răspunde la întrebări.

▶ Ce activitate ți-a plăcut cel mai mult?

.....
.....

▶ Ce activitate derulată în cadrul proiectelor a fost cea mai utilă colegilor sau comunității?

.....
.....

▶ Ce beneficii au adus proiectele derulate școlii sau comunității tale?

.....
.....

▶ Cu ce colegi/parteneri ai colaborat cel mai bine la derularea proiectelor? Ce ai învățat de la aceștia?

.....
.....

▶ Ce activități sau acțiuni crezi că trebuie reluate sau permanente în comunitate sau în școală?

.....
.....

▶ Prin ce cuvinte semnificative poți să definești modul în care te-ai simțit pe parcursul derulării proiectelor?

.....
.....
.....

START!

ATELIERUL DE LECTURĂ

Info

îți oferă oportunitatea:

1

să citești
fragmente
din texte literare
variate

2

să afli mai
multe despre
valori și norme
morale

3

să apreciezi faptele
personajelor din
perspectiva
valorilor morale

4

să-ți exprimi
opinia în legătură
cu diverse fapte
de viață

5

să descoperi cum
se manifestă
în comportamente
diferite valori
și norme morale

6

să descoperi
diferențe între
normele morale
actuale și cele
din trecut

7

să-ți manifesti acordul
sau dezacordul față
de variate comporta-
mente moral-civice

8

să descoperi
comportamente
prosociale

9

să identifici
comportamente
antisociale

10

să descoperi
modalități
de schimbare a
comportamentului

FABULE

- Citește fabula următoare, apoi rezolvă cerințele.

LEUL ȘI ȘORICELUL

după Esop

Odată, în timp ce leul dormea, un șoricel începu să alerge în sus și în jos pe spinarea lui. Leul se trezi și, într-o clipă, fu gata să-l înghită. Șoricelul își ceru iute iertare și-i promise leului că, cine știe, va avea și el ocazia să-l ajute dacă îi cruță viața. Leul acceptă ideea și-l eliberă pe șoricel. Nu după mult timp, leul cazu într-o capcană. Vânătorii, care aveau nevoie de el viu, îl legară de un copac, în timp ce ei plecară în căutarea unui mijloc de transport. Chiar atunci, trecu pe acolo șoricelul. Văzându-l pe leu legat, șoricelul se grăbi să roadă frânghia și reuși să-l elibereze.

- ▶ Gândește-te la motivul pentru care leul l-a cruțat pe șoarece. Atunci când faci o faptă bună urmărești să primești o recompensă? Dar dacă nu primești o recompensă, ce faci?
- ▶ Spune în ce măsură ești de acord cu proverbul: „Fapta bună nu așteaptă răsplată”.

- Citește fablele următoare pentru a descoperi care sunt consecințele lipsei de solidaritate, precum și trăsăturile personajelor exprimate în faptele lor.

RACUL, BROASCA ȘI O ȘTIUCĂ

de Alexandru Donici

Racul, broasca și o știucă
Într-o zi s-au apucat
De pe mal în iaz s-aducă
Un sac cu grâu încărcat.

Și la el toți se înhamă:
Trag, întind, dar iau de seamă
Că sacu' stă neclintit,
Căci se trage neunit.

Racul înapoi se da,
Broasca tot în sus sălta,
Știuca foarte se izbea
Și nimic nu isprăvea.

Nu știu cine-i vinovat;
Însă, pe cât am aflat,
Sacul în iaz nu s-a tras,
Că tot pe loc a rămas.

Așa-i și la omenire,
Când în obște nu-i unire,
Nicio treabă nu se face
Cu izbândă și cu pace.

CORBUL ȘI VULPEA

de Vasile Poenaru

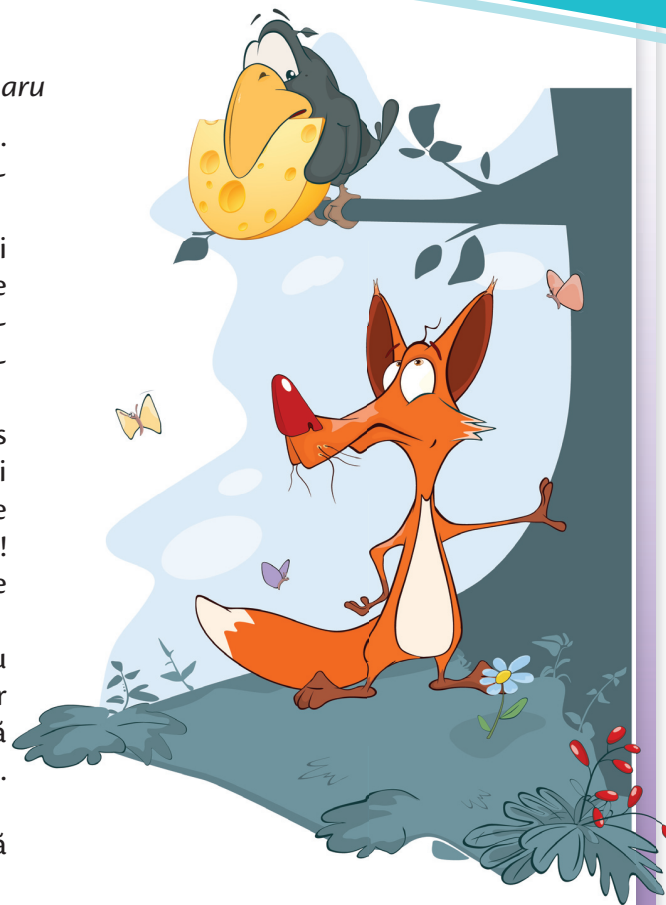
Un corb flămând fură o bucată mare de cașcaval. O luă în plisc și zbură. Se așează pe ramura unui copac înalt. Se pregătea s-o mănânce.

Atunci trecu o vulpe pe acolo. Întâmplător, își ridică botul către coroanele copacilor și îl văzu pe corb. Și vulpea era flămândă. O ispiti bucata de cașcaval. Se gândi puțin. Apoi spuse cu glas mieros către corb:

— Bună dimineața, domnule Corb! Ce frumos arătați astăzi! Ce pene strălucitoare! Ce ochi vii și pătrunzători! Sunt convinsă că și vocea vă este pe măsură. Ah! De v-aș auzi numai o clipă cântând! Un singur cântecel! Sunt convinsă că ați fi ca un rege peste păsări!

Corbul era foarte îngâmfat. De aceea o crezu pe vulpe. Se umflă în pene și deschise pliscul. Chiar atunci căzu și bucata de cașcaval. Vulpea o înșfăcă de îndată și nu mai așteaptă să audă cârâitul corbului. Era prea flămândă și prea încântată de fapta sa.

Așa li se întâmplă întotdeauna celor ce se lasă amăgiți de lingușitori!

AMINTIRI DIN COPIILĂRIE

de Ion Creangă

- Citește fragmentele din *Amintiri din copilărie* și analizează comportamentul lui Nică.

LA CIREȘE

Odată, vara, pe-aproape de Moși, mă furișez din casă și mă duc, ziua-n amiaza mare, la moș Vasile, fratele tatei cel mare ca să fur niște cireșe, căci numai la dânsul și încă la vreo două locuri în sat era câte un cireș văratic, care se cocea de Duminica Mare. Și mă chitesc eu în mine, cum s-o dau, ca să nu mă prindă. Intru mai întâi în casa omului și mă fac a cere pe Ion, să ne ducem la scăldat.

— Nu-i acasă Ion, zice mătușa Mărioara. S-a dus cu moșu-tău Vasile sub cetate, s-aducă niște sumani.

— Apoi dar, mai rămâi sănătoasă, mătușa Mărioară! Și-mi pare rău că nu-i vărul Ion acasă, că tare-aș fi avut plăcere să ne scăldăm împreună... Dar în gândul meu: Știi c-am nimerit-o? Bine că nu-i acasă! Și, de n-ar veni degrabă, și mai bine-ar fi!

PUPĂZA DIN TEI

Mă trezește mama într-o dimineață din somn, cu vai-nevoie, zicându-mi:

— Scoală, duglișule, înainte de răsăritul soarelui; iar vrei să te pupe cucul armenesc și să te spurce, ca să nu-ți meargă bine toată ziua?

Căci așa ne amăgea mama cu o pupăză care-și făcea cuib, de mulți ani, într-un tei foarte bătrân și scorburos, pe coasta dealului, la moș Andrei, fratele tatei cel mai mic. Și numai ce o auzeai vara: Pu-pu-pup! Pu-pu-pup! dis-dimineța, în toate zilele, de vuia satul. Și cum mă scol, îndată mă și trimite mama cu demâncare în țarină, la niște lingurari ce-i aveam tocmiți prășitori, tocmai în Valea Seacă, aproape de Topolița. Și pornind eu cu demâncarea, numai ce aud pupăza cântând:

— Pu-pu-pup! Pu-pu-pup! Pu-pu-pup! Eu, atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte?! Mă abat pe la tei, cu gând să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dânsa: nu numai pentru pupat, cum zicea mama, ci și pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap, din pricina ei.

După asta, vin acasă, leg pupăza de picior c-o ață și o îndosesc de mama vreo două zile în pod prin cele putini hârbuite; și una două, la pupăză, de nu știi cei din casă ce tot caut prin pod așa des.

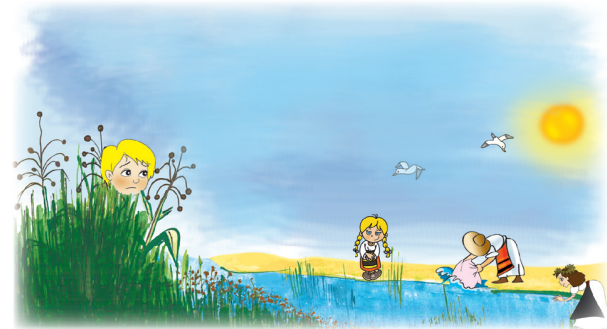
Însă a doua zi după asta, iaca și mătușa Măriuca lui moș Andrei vine la noi, c-o falcă în cer și una în pământ, și se ia la ciondănit cu mama, din pricina mea:

— Mai auzit-ai dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza, care, zicea mătușa cu jale, ne trezește dis-dimineța la lucru de atâția ani? Grozav era de tulburată, și numai nu-i venea să lăcrimeze când spunea acestea. Și acum văd eu că avea mare dreptate mătușa, căci pupăza era ceasornicul satului. Însă mama, sărmana, nu știa de asta nici cu spatele.

LA SCĂLDAT

— Nică, dragul mamei! Vezi că tată-tău e dus la coasă, căci se scutură ovăzul cela pe jos; și eu nu-mi văd capul de treburi. Tu mai lasă drumurile și stai lângă mămuca, de-i fă țevi și leagăna copilul; c-apoi ți-oi lua și eu de la Fălticeni o pălăriuță cu tăsma ș-o curelușă de cele cu chimeri, știi colea, ca pentru tine!

— Bine, mamă! Dar, în gândul meu, numai eu știam. Când auzeam de legănat copilul, nu știu cum îmi venea; căci tocmai pe mine căzuse păcatul să fiu mai mare între frați. Însă ce era să faci când te roagă mama? Dar în ziua aceea, în care mă rugase ea, era un senin pe cer și așa de frumos și de cald afară, că-ți venea să te scalzi pe uscat, ca găinile. Văzând eu o vreme ca asta, am șparlit-o la baltă, cu gând rău asupra mamei, cât îmi era de mamă și de necăjită.

MOMENTE ȘI SCHIȚE

- Citește fragmentele din schițele lui I.L. Caragiale pentru a descoperi cum se manifestă lipsa de respect a personajelor principale.

VIZITĂ

— Ajunge, Ionel! Destulă dulceață, mamă, iar te-apucă stomacul!
Maiorul ascultă, după ce mai ia încă vreo trei-patru lingurițe, apoi iese cu cheseaua în vestibul.

— Unde te duci? Întreabă mama.

— Viu acu! răspunde Ionel.

După un moment, se-ntoarce cu cheseaua goală. O pune pe o masă, se apropie de mine, îmi ia de pe mescioară tabachera cu țigarete regale, scoate una, o pune în gură și mă salută militarmente. Eu nu știu ce trebuie să fac. Mama, râzând, îmi face cu ochiul și mă-ndeamnă să servesc pe domnul maior. Întind țigarea mea, militarul o aprinde pe a lui și, fumând, ca orice militar, se plimbă foarte grav de colo până colo. Eu nu-l pot admira îndeustul, pe când mama îl scuipe, să nu-l deoache, și îmi zice:

— Scuipe-l, să nu mi-l deochi!

Maiorul și-a fumat țigarea până la carton. Apoi se repede la mingea pe care i-am adus-o eu și-ncepe s-o trântescă. Mingea sare până la policandrul din tavanul salonului, unde tulbură grozav liniștea ciucurilor de cristal.

— Ionel, astâmpără-te, mamă! Ai să spargi ceva... Vrei să mă superi? Vrei să moară mama?

D-L GOE

D-l Goe este foarte impacient și, cu un ton de comandă, zice încruntat:

— Mam' mare, de ce nu mai vine? Eu vreau să vie!

— Vine, vine acuma, puișorul mamei! răspunde cucoana și sărută pe nepoțel. Apoi îi potrivește pălăria. (...)

— Vezi ce bine-i șade lui, zice mam' mare, cu costumul de marinel?

— Mamișo, nu ți-am spus că nu se zice marinel?

— Da' cum?

— Marinal.

— Ei, ziceți voi cum știți! Eu zic cum am apucat.
Așa se zicea pe vremea mea, când a ieșit întâi moda asta la copii – marinel. (...)

— Șezi binișor, puișorule! Să nu strici ceva! zice mam' mare. Trenul își urmează drumul de la Periș către Buftea, cu mare viteză. Dar, pe la mijlocul kilometrului 24, deodată s-aude un șuier, apoi semnalul de alarmă, trei fluiere scurte, și trenul se oprește pe loc, producând o zguduitură puternică. Ce e? Ce e? Toți pasagerii sar înspăimântați la ferestre, la uși, pe scări. (...)

De ce s-a oprit trenul? Cineva, nu se știe din ce vagon, a tras semnalul de alarmă.

LENEA ȘI PROSTIA

de Elia David

● Citește textul pentru a descoperi personajul care dă dovadă de responsabilitate.

Au fost odată două surori: Lenea și Prostia. Nimic nu le plăcea din tot ce merită prețuit pe lume: nici Bucuria cea simplă, nici Frumusețea cea armonioasă, nici Respectul cel cuviincios, nici Munca cea plină de modestie. Ba, împotriva Muncii erau atât de înverșunate, încât îi puseseră gând rău.

Dar, unde și cum să o alunge? Munca era pretutindeni. Oriunde era nevoie, ea întindea grabnic o mână de ajutor, fie naturii, fie oamenilor. Și, fiindcă nu se pricepeau deloc să ticluiască un plan, cele două surori răuvoitoare alargară la Viclenie:

— Surată, am dori să ne ajuți cât se poate de repede să scăpăm de această pacoste!

— Care pacoste, dragelor?

— Munca! răspuseră Lenea și Prostia, într-un singur glas.

— Munca? râse Viclenia. Cum așa? Dar ce rău vă poate face vouă Munca? Dar, fie, o să vă ajut, în schimbul unei frumoșele sume de bani!

— Bani? De unde bani? Noi nu avem niciun ban! Noi nu producem nimic!

— Nu e treaba mea, vă descurcați voi cumva! răspuse Viclenia, cunoscându-le bine pe amândouă.

— Tu ești cea vicleană. Tu să ne înveți cum să facem rost de bănuți fără niciun efort! îndrăzni Lenea.

— Da, da, tu să ne ajuți să avem bani, dacă vrei să ți-i dăm! zise Prostia, mândră de ea.

Minunându-se de atâta obrăznicie, Viclenia găsi de cuviință că e mai bine să le servească o lecție celor două, decât să-i facă Muncii de petrecanie.

— Bine, uitate cum faceți! Vă duceți, pe rând, la Muncă acasă. Și, când vedeți că se odihnește nițeluș, Lenea îi va spune așa:

— Vai, cât de multe lucruri ai mai putea face! Dar tu nu știi să visezi ca mine! Tu te mulțumești cu cât reușești să înfăptuiești azi, dar visarea... visarea îți dă aripi... Ea te va conduce către cele mai înalte și mai nobile realizări, către cele mai frumoase câștiguri.

Apoi, Viclenia se întoarse către Prostie, învățând-o cum să grăiască:

— O, Muncă, nu te-ai plictisit încă? Nu vezi că totul e în zadar? Ce faci azi, mâine se strică. Nici măcar nu ești răsplătită pentru cât de mare îți este efortul. Ai putea avea mai mult, mai ușor și mai repede, dacă i-ai pune, ca mine, pe cei proști să muncească!

La îndemnul Viclenie, cele două surori, mulțumite foarte de lecția învățată, se duseră la Muncă să o aplice. Însă Munca, în timpul ei de odihnă, după atâta osteneala, așipi de-a binelea, timp în care Lenea crezu că visează la cele zise de ea. Iar după ce se trezi, fu așa de prinsă în socotelile și rosturile treburilor ei, încât Prostia crezu că meditează la înțeleptele-i sfaturi.

Doar când se apucă de lucru, avură ele un junghi în inimă. Căci, iată, sosise vremea ca Munca să culeagă roadele faptelor, să-și ia plata pentru nădejde și s-o împartă tuturor, cu folos.

Obișnuite să-i întoarcă mereu spatele și să nu recunoască în ruptul capului că au greșit, mândrele surori nu primiră din darurile Muncii nimic.

Cât despre Viclenie, nu a fost răsplătită nici până astăzi de cele două cu altceva decât cu vorbe grele, pe care oricum nu a pus niciun preț.

FACE ORICINE CE VREA

de Ana Blandiana

- Citește poezia pentru a descoperi ce s-ar putea întâmpla dacă într-o comunitate fiecare s-ar comporta fără a-i lua în considerare pe ceilalți. Cum ar fi afectate comportamentele oamenilor de prea multă libertate sau de absența libertății?

În grădina mea, șirete,
Piersicile-s violete,

Iar prunele, și mai și,
S-au făcut portocalii;

Cățarați cu mult dichis,
Strugurii cresc în cais;

Castraveții cum să spun,
Au pornit să urce-n prun,

Pe-o tulpină de mărar,
Se roșește-un gogoșar;

Sub o frunză de măcriș,
Crește-o floare pe furiș;

Sub o tufă de urzici,
Ziua doarme-un licurici;

Sub un fir de caprifoi,
Stă și toarce un pisoi;

La umbră de pătrunjel,
Doarme dus și un cățel;

Profitând că nu-s un zbir,
A crescut și-un fir de pir;

Și văzând că-i slobodă;
Crește-n voie-o lobodă,

Ba, ceea ce-i prea de tot,
Se întinde și-un troscot;

Iar un dovlecel grăbit
Sare gardul ilicit.

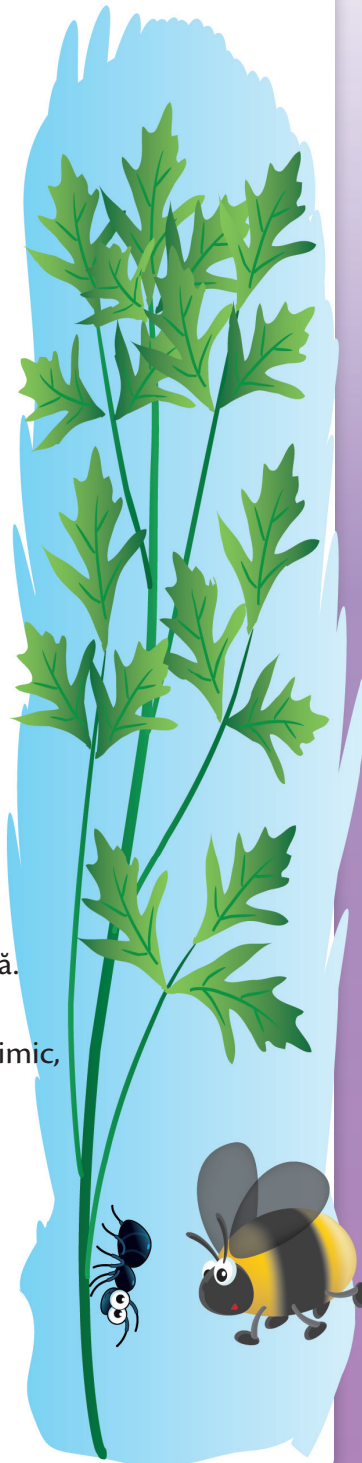
Ce să fac? Tot ce se poate
Că-i prea multă libertate.

Mi-a spus mie o furnică:
Multă libertate strică.

Iar o viespe rea de gură
Mi-a spus că-i harababură.

Dar nu vreau să schimb nimic,
De aceea și eu zic:

Uite că-n grădina mea
Face oricine ce vrea.

DIN ANII DE ȘCOALĂ AI LUI NICOLAE BĂLCESCU

de Ion Ghica

- **Află din textul următor cum se manifestau comportamentele antisociale, abuzul și violența, acum cincizeci de ani. Ce s-a schimbat în prezent față de trecut?**

Nicolae Bălcescu, elev în clasa a IV-a, iese pe poarta școlii. Are la subsuoară un pachet de cărți și caiete legat cu sfoară. Se apropie sfios de alvițar, alege o bucată de alviță și tocmai se pregătește să muște din ea, când e luat de guler.

— Frumos, nenicule, vrei să mănânci singur? Era Sotea, spaima școlarilor, un vlăjgan cu pumni puternici ca niște ciocane. De la fiecare cumpărător cerea jumătate din ce-a cumpărat.

— Dacă mă rogi frumos, poate-ți dau jumătate!

— Să te rog? Pe cine a mai rugat Sotea? Uite, pentru că nu-ți cunoști datoria, ți-o iau pe toată. Vlăjganul întinde mâna spre alviță. S-a încins o încăierare pe viață și pe moarte. Când Sotea a reușit să-l pună jos pe Bălcescu, cineva a sărit în spatele vlăjganului și a tras fără milă de părul răvășit. Sotea s-a dat bătut.

— Te-ai lovit rău? întrebă Ghica, colegul salvator. E o nebunie să te pui cu el!

— Cum vrei să îndur tirania? Să mă fi omorât și tot nu m-aș fi lăsat călcat în picioare.

CHEIA MAGICĂ

de Claudia Groza

- **Citește povestea pentru a găsi cheia transformării comportamentelor nedorite în comportamente bune, acceptate social.**

Într-un oraș sărăcăcios și trist, trăia, împreună cu mama și cei doi frațiori ai săi, o fetiță extrem de frumoasă și veselă. Natalia, pentru că acesta e numele fetiței, are zece ani, dar este foarte isteță și matură pentru vârsta ei. Își ajută mama la treburile casei, are grijă de frațiorii ei și iubește nespuse de mult animalele. Visul ei este ca, într-o bună zi, să trăiască la o fermă și să poată oferi hrană oamenilor nevoiași.

— Natalia, du-te, te rog, să cumperi pâine! se auzi glasul mamei.

— Imediat, mami! răspunse fetița, trezindu-se din visarea care pusese stăpânire pe ea.

Natalia are un picior mai scurt și se deplasează puțin mai greu. Dar asta nu o împiedică să fie harnică, să-și ajute mama și să se joace cu frații ei.

Cu pași înceteți, dar siguri, micuța din povestea noastră se îndrepta spre magazin, când, în lumina puternică a soarelui, observă ceva strălucind. În jurul obiectului, era o horă de libelule care s-au bucurat foarte mult văzând o ființă omenească. Cu teamă, Natalia s-a apropiat și a zărit o cheie frumos meșteșugită, cu forme interesante. Libelulele i-au șoptit:

— Ridic-o, fată frumoasă! Este o cheie magică pe care a pierdut-o stăpâna noastră, Zâna Veseliei. Nu te speria că auzi niște libelule vorbind! De fapt, suntem ființe fermecate și vrem să facem fapte bune și să ajutăm cât mai mulți oameni.

— Primesc bucuroasă să mă alătur vouă, să ridic cheia și să vă ajut!

— Îți mulțumim, copilă minunată! Acum, urmează-ne la Stăpâna noastră! Ea a fost nevoită să se ascundă din cauza soarelui puternic, care o urmărește să-i răpească zâmbetul ștregar.

Dintr-odată, păsările începură să țipe și să se agite, norii se înnegriră, soarele se ascunse în spatele lor, copacii își îndoiră cren-gile, iar din pădure apărură vrăjitoare hidoase, între două vârste, cu fața zbârcită și unghiile lungi, îmbrăcată în zdrențe.

Natalia făcu trei pași înapoi, scoțând un strigăt de spaimă.

— Credeai că scapi așa de ușor, că toate vor merge ca pe roate?

Ha, ha, ha, pe cât ești de frumoasă și veselă, pe atât de naivă. Ha, ha, ha! Acum, fii cuminte și dă-mi cheia magică. Nu vreau să mă lupt cu tine!

— Dar vreau să înapoiez cheia stăpânei sale. Dacă ți-aș da-o ar fi ca și cum am fura. De ce trebuie să fii mereu rea, Vrăjitoarea? Dacă ai fi amabilă, crede-mă, ai fi foarte frumoasă și toată lumea te-ar plăcea. De ce nu încerci măcar să fii bună? rosti curajoasă copila.

Ascultând vocea atât de melodioasă a micuței, vrăjitoarea s-a îmbunat și a înțeles că este timpul să se schimbe. A lăsat-o pe fetiță să treacă, apoi i-a urat succes și drum bun, fără alte obstacole.

Exact când soarele a ajuns în mijlocul cerului, adică în miezul zilei, fetița cu zâmbetul pe chip a ajuns la Zâna Veseliei.

— Bună ziua, stăpână! Ți-am adus cheia magică! Poftim!

— Draga mea, nimeni în afară de tine nu putea reuși. Zâmbetul și inima ta bună au învins răutatea. Am văzut în globul de cristal întâlnirea cu Vrăjitoarea. Mă bucur că ai înfruntat-o și, mai ales, că ai determinat-o să se schimbe. Ești o fată minunată! Drept răsplată, am să deschid cutărea magică – a cărei cheie o pierdusem în grabă – și am să-ți dăruiesc o baghetă magică. Aceasta te va ajuta să-ți îndeplinești trei dorințe, pe care le vei scrie în acest caiet fermecat, spuse zâna, întinzându-i cele două obiecte miraculoase.

— Îți mulțumesc, răspuse Natalia, cu lacrimi de fericire în ochi.

Cu bagheta magică și caietul fermecat într-o traistă lucrată manual, micuța Natalia a pornit spre casă, în compania libelulelor.

În dreptul pădurii în care locuia Vrăjitoarea, a apărut, de această dată, o femeie frumoasă, chiar dacă era îmbrăcată sărăcăcios.

— Mulțumesc, copilă! Mi-ai schimbat viața! Am învățat de la tine că bunătatea și zâmbetul pot avea efecte miraculoase asupra chipului. Să ți se împlinescă visele, copilă veselă!

— Mă bucur că am putut să îți fiu de folos! O viață minunată îți doresc!

Când noaptea se pregătea să își arunce mantia de întuneric și stele peste oraș, Natalia și-a notat trei dorințe în caietul fermecat: să își cumpere o proteză pentru picior, să locuiască la o fermă cu multe animale și să construiască o cantină pentru oameni nevoiași.

Atinse de bagheta magică, dorințele Nataliei s-au îndeplinit treptat, exact în ordinea în care au fost notate.

Am ajuns la finalul
anului școlar!
Te felicităm pentru că ai dat
dovadă de bunătate, solidaritate,
altruism, respect
și responsabilitate!

Îți dorim
să folosești toate
cunoștințele și atitudinile
dobândite pe parcursul clasei
a IV-a și să fii un cetățean
european responsabil!

Nu uita să îți
iubești țara și
să fii un bun român!
Vacanță plăcută!